

EULEX PROGRAMME REPORT 2011

BOLSTERING THE
RULE OF LAW IN KOSOVO:
A STOCK TAKE

EULEX **IZVEŠTAJ O** **PROGRAMU 2011**

JAČANJE VLADAVINE
PRAVA NA KOSOVU:
PREGLED

SPISAK SKRAĆENICA

GAP	Granični/administrativni prelaz	KCS	Kosovska carinska služba
BIRN	Balkanska istražno-izvestilačka mreža	KIPRED	Kosovski institut za istraživanje i razvoj politike
GP	Granična policija	SSK	Sudski savet Kosova
CARDS	Pomoć zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju	KP	Kosovska policija
SRP	Sistem za raspodelu predmeta	TSK	Tužilački savet Kosova
ISUP	Informativni sistem za upravljanje predmetima	ISKP	Informativni sistem Kosovske policije
SE	Savet Evrope	KCBS	Kosovski centar za bezbednosne studije
ODAM	Odeljenje za državljanstvo, azil i migraciju	KBS	Kosovske bezbednosne snage
OSM	Odeljenje za sudsku medicinu	VPAK	Veterinarska i prehrambena agencija Kosova
OMS	Odeljenje za migraciju i strance	OOBZ	Opštinski odbori za bezbednost zajednica
UOAP	Uprava za obaveštajno-analičke poslove	MFE	Ministarstvo finansija i ekonomije
DFID	Odeljenje UK za međunarodni razvoj	NPS	Nadgledanje, podučavanje i savetovanje
UOK	Odeljenje/Uprava za organizovani kriminal	MSP	Ministarstvo spoljnih poslova
OJT	Okružno javno tužilaštvo	MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
EK	Evropska komisija	MP	Ministarstvo pravde
ECLO	Kancelarija za vezu Evropske komisije	MR	Memorandum o razumevanju
APEP	Akcion plan evropskog partnerstva	NVO/OCĐ	Nevladina organizacija/organizacija civilnog društva
EU	Evropska unija	SDS	Služba disciplinskog saveta
EU-CTA	Program podrške carinskoj i poreskoj upravi	OMIK	Misija OEBS-a na Kosovu
EUROJUST	Jedinica Evropske unije za sudsku saradnju	KNLSM	Kancelarija za nestala lica i sudsku medicinu
FAST	Pomoćni timovi za borbu protiv krijumčarenja	OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i sigurnost
FIQ	Forum za građansku inicijativu	JOP	Jedinica za operativnu podršku
BJR	Bivša jugoslovenska republika	PKG	Priručnik o krivičnom gonjenju
BJRM	Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija	ISUT	Informativni sistem za upravljanje tužilaštvom
VK	Vlada Kosova	ZJN	Zakon o javnoj nabavci
UI/EN	Uklanjanje improvizovanih/eksplozivnih naprava	JT	Javno tužilaštvo
IUG	Integrirano upravljanje granicom	ROIN	Regionalni odsek za istragu narkotika
MKG	Međunarodna krizna grupa	SOO	Strateški operativni okvir
ICITAP	Međunarodni program pomoći za obuku u polju krivične istrage	JSI	Jedinica za specijalne intervencije
NSTK	Nezavisna sudska i tužilačka komisija	SOP	Standardna operativna procedura
MPP	Međunarodna pravna pomoć	STK	Specijalno tužilaštvo Kosova
MPS	Međunarodna pravna saradnja	TPRI	Tehnička pomoć i razmena informacija
PROR	Policija rukovođena obaveštajnim radom	SUIT	Sistem upravljanja informacijama o tržištu
JMPS	Jedinica za međunarodnu pravnu saradnju	CSU	Carinska služba UNMIK-a
IPP	Instrument za predprikjučenje	UN	Ujedinjene nacije
ISDN	Digitalna mreža integriranih usluga	UNCTAD	Konferencija Ujedinjenih nacija o trgovini i razvoju
JSR	Jedinica za sudsku reviziju	OHCHR	Kancelarija Visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava
SSTPP	Jedinica za sudsku i tužilačku proveru i procenu	UNMIK	Misija privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu
KC	Kosovska carina	UNODC	Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal
		USAID	Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj

SADRŽAJ

PREDGOVOR ŠEFA MISIJE EULEX-A	4
UVOD	4
DEO 1:	
Najnovije informacije o razvojnim dešavanjima od jula 2010. do juna 2011.	8
DEO 2:	
Decembar 2008/jul 2011.	18
POLICIJA	
Delotvorna borba protiv kriminala	1
Stvaranje bezbednih granica	1
Efektivno rešavanje problema u radu patrola i obezbeđivanje javnog reda	1
Stvaranje održive organizacije.....	1
PRAVOSUĐE	
Sudski savet Kosova i sudije	1
Tužilački savet Kosova i tužioci.....	1
Krivični i građanski postupci.....	1
Ministarstvo pravde i Odeljenje za sudsku medicinu	1
Popravna služba Kosova.....	1
CARINA	72
Bibliografija	75
Zahvalnost	80
Endnote	82

Predgovor šefa Misije EULEX-a

Gzavije Bot de Marnak

EULEX je misija ZBOP koju karakteriše jedinstvena kombinacija izvršnog i neizvršnog mandata. Misija koristi svoj izvršni mandat da bi vršila hapšenja, istraživala,

krivično gonila, kažnjavala osumnjičene i obavljala rad u oblasti sudske medicine i zaštite svedoka.

Osim izvršnog mandata, Misija ima zadatak i da čuva te da pomaže kosovski sudski sistem dok isti nastoji da u krajnjem cilju postane održiv, transparentan, odgovoran, multietnički i slobodan od svakog političkog uticaj, i to sasvim u skladu sa najboljim evropskim praksama i standardima. To je verovatno najvažniji deo mandata a on se sprovodi kroz nadgledanje, podučavanje i savetovanje (NPS) tako što službenici EULEX-a, zajedno sa svojim kosovskim pandanima, delaju u svojim svakodnevnim rutinama i dužnostima. Evropska angažovanost širom Kosova naglašava stepen do kojeg se održivi napredak u tim oblastima smatra bitnim ne samo za Kosovo, već i za region te za celu EU.

Da bi postigla taj krajnji cilj, Misija je utvrdila kratkoročne i dugoročne ciljeve. Kratkoročni ciljevi su u celosti usaglašeni kako sa lokalnim kosovskim institucijama, tako i sa Evropskom komisijom. Ti

ciljevi se, između ostalog, odnose na: izradu i primenu određenih zakona; primenu standardizovanih postupaka u svim sektorima sudskog sistema na Kosovu; imenovanje zvaničnika; i na podršku tehničkoj pomoći koja se daje posredstvom različitih instrumenata EU.

Za EULEX će biti važno da nastavi sa NPS izgradnje i organizacione promene sektora vladavine prava, uključujući „infrastrukturu“ sudskog sistema, koja je u razvoju. Ne zaboravimo da su do 2008. godine, sudski sistem vodili međunarodni službenici, dok su policija i carina imale koristi od ogromne pomoći, kao i visoki stepen operativne autonomije u poslednjoj deceniji. U tom kontekstu, naši naponi kroz NPS insistiraće i na tome da se osmisle postupci koji će podržati borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, imajući u isto vreme na umu potrebu da se odupre političkom mešanju u nezavisne institucije. Takvo mešanje Misija zapaža ne samo u prošlosti već i sada.

Želeo bih da završim tako što ću iskoristiti priliku da se zahvalim našim kosovskim partnerima koji rade u oblasti vladavine prava, na njihovoj posvećenosti i angažovanju. U isto vreme, hteo bih da iskoristim priliku da se zahvalim i službenicima EULEX-a čiji su naporan rad i posvećenost mandatu Misije da nadgleda, podučava i savetuje odraženi u ovom izveštaju. Uveren sam da ćemo nastavljajući da zajednički radimo i uvećavajući naše partnerstvo ostvariti pozitivnije rezultate u korist ljudi i vladavine prava.

Uvod

Kada je EULEX počeo sa radom decembra meseca 2008. godine, jedan od glavnih ciljeva bio je da se izradi mapa prednosti i slabosti u oblasti vladavine prava, u svakom delu različitih institucija. Mapa, koja se sastoji od detaljne procene učinka sistema vladavine prava, završena je juna meseca 2009. god. nakon čega je Misija objavila uporedni prikaz. Na osnovu identifikovanih slabosti u tom uporednom prikazu, savetnici EULEX-a su u saradnji sa svojim lokalnim pandanima osmislili manje i srednje projekte. Prvenstvo u primeni takvih popravnih mera uvek su imale lokalne institucije vladavine prava da bi se obezbedilo da su rezultati procesa NPS njihovo vlasništvo.

Ambicija izveštaja jeste da se obezbedi osnova za poređenje sa prikazom iz 2009. god. Osim što daje pregled dešavanja u proteklih 12 meseci, ovaj izveštaj daje i analitički pregled napretka ostvarenog od samog početka misije. Analiza je zasnovana na razvojnim dešavanjima koja su na stotine članova Misije zabeležili i koje je Misija evidentirala u proteklih 30 meseci.

Studija je podeljena na dva glavna dela. Prvi deo nudi najnovije informacije o glavnim promenama zabeleženim u proteklih 12 meseci i pregled svih oblasti u kojima rade savetnici EULEX-a za NPS. Drugi deo je više orijentisan na proces i daje uporedni prikaz prvobitnih slabosti – uokvireno u tekstualna polja radi lakšeg upućivanja – koje su navedene u prikazu iz 2009. god. Takva vežba

poređenja dolazi do zaključka da su kosovske institucije vladavine prava zaista krenule napred i identifikovale oblasti u kojima se kontinuirano javljaju slabosti.

Kosovska policija preuzima sve više zadataka i u toku je dobro osmišljeno organizaciono prestrukturisanje. Strateško rukovodstvo pokazuje opipljivi kapacitet da vodi promene i to kvalitetno. Percepcija javnosti svedoči o visokom nivou poverenja. Uslovi za uspešan nastavak modernizacije usluga i približavanja standardima policijskog rada u EU takođe su dobro identifikovani. Izazovi koji predstoje su jasni. Biće važno da se sačuva dobar tempo primene u strateškim oblastima kao što su kontrola resursa, modeli za komunalnu policiju, orijentacija ka obaveštajnom radu, kapacitet da se prekinu aktivnosti organizovanog kriminala i izgradnja kapaciteta za zaštitu svedoka.

Sudski sistem nastavlja da se izgrađuje i da pokazuje znakove napretka. Usvojen je skup zakona za primenu „infrastrukture“ pravosuđa. Primena njihovih odredbi ima makroskopski uticaj na sistem, zbog čega je u fokusu konsolidacija kapaciteta i nadležnosti Sudskog saveta Kosova i Tužilačkog saveta Kosova. Sudije i tužioci su prošli proveru i reizabrani su. Starosno doba za sudije sada je u proseku 50 godina, dok je 2009. god. bilo oko 60 godina. Plate su povećane a sudovi renovirani. Sistemi zapošljavanja i discipline su

nezavisni. Percepcija u javnosti je i dalje takva da se radi o slabom sistemu, kojeg prožima korupcija i koji je predmet političkog, odnosno drugog spoljašnjeg pritiska. Izazovi koji predstoje mnogi su i veoma složeni po karakteru, poput usvajanja zakona o zaštiti svedoka i zakona o nestalim licima. Unapređenje nivoa izvršenja sudskih odluka, smanjenje broja nagomilanih predmeta, veća poverljivost i opipljiva nepristrasnost i dalje su ciljevi koje treba ostvariti. Pozitivan komentar odnosi se na Ministarstvo pravde koje preuzima sve više odgovornosti za koordinaciju mnogih napora i aktivnosti u sferi svojih nadležnosti.

Kosovska carina je zadržala dobar nivo učinka. U toku je modernizacija agencije. Kapacitet za sakupljanje prihoda je stabilan. Potrebno je da se

energičnije radi sa policijom na razmeni alatki/opreme i na integraciji usluga u oblasti integrisanog upravljanja granicom.

Na strateškom nivou, Združeni odbor za koordinaciju vladavine prava¹ koordiniše sva pitanja u vezi sa kosovskim sektorom vladavine prava. Delotvorno vođenje njegovog Sekretarijata i bolja razmena informacija stvaraju priče o uspehu u smislu određivanja prioriteta delatnosti i sinhronizaciji zadataka. Poznati su zakoni i aktivnosti koje su potrebne da bi se postigli bolji rezultati za izveštaj Evropske komisije o napretku za ovu godinu. Institucije vladavine prava i agencije trebalo bi da pojačaju aktivnosti u tom pravcu. Presudni datum za ovu godinu je blizu ali su dostignuća još uvek moguća. Napredak institucija i

Združeni odbor za koordinaciju vladavine prava

agencija vladavine prava takođe podrazumeva napredak u pravcu postepenog povlačenja Misije. Ako se danas takva mogućnost može videti „na horizontu“ to je jednostavno tako zato što još nismo stigli dotle. Sistem vladavine prava se još uvek gradi. Još uvek ne postoje svi delići mape.

DEO 1.

NAJNOVIJE INFORMACIJE O RAZVOJNIM
DEŠAVANJIMA OD JULA 2010. DO JUNA 2011.

Dole prikazana tabela daje pregled napretka kosovskih institucija vladavine prava u oblastima u kojima EULEX podstiče organizacione promene.

OBLAST VLADAVINE PRAVA	SEKTORI	2011. u poređenju sa 2010.	2010. u poređenju sa 2009.
POLICIJA	Delotvorna borba protiv kriminala	A	B
	Rešavanje problema u vezi sa patrolom i obezbeđivanje javnog reda	A	B
	Obezbeđivanje sigurnih granica	A	A
	Obezbeđivanje održive organizacije	A	B
PRAVOSUĐE	Sudski savet Kosova	A	B
	Sudije	B	B/C
	Tužilački savet Kosova	B	B/C
	Tužioci	B	B
	Ministarstvo pravde	B	B/C
	Odeljenje za sudsku medicinu	C	B/C
	Popravna služba	A	A/C
CARINA	Integrisanje vladinih strategija u operativne planove	B	B
	Unapređenje unutrašnje komunikacije	B	B/C
	Saradnja sa drugim agencijama za sprovođenje zakona	B	B
	Strategija integrisanog upravljanja granicom	B	B/C

A = Napredak

B = Spor napredak/potrebno je još podsticaja

C = Problematičan/veoma ograničen napredak odnosno nema napretka

D= Ozbiljna zabrinutost/nazadak

U oblasti [policije](#), KP je uspela da pokrene organizacione promene ostvarujući veći broj pozitivnih reformi. Vredi naglasiti da su srednje i više rukovodstvo KP, posebno od sredine 2010. godine, pokazali sve veću sposobnost da unesu veće organizacione promene.

U pogledu reforme procesa pravnog okvira KP, ostvaren je napredak kroz reviziju Zakona o policiji, koja je završena početkom aprila 2011. god. Revizija je predviđena i Akcionim planom evropskog partnerstva 2010 (APEP).

Još jedna pozitivna konstatacija jeste završeno prestrukturisanje KP. Posebna pažnja je posvećena Odeljenju za organizovani kriminal i Upravi za obaveštajno-analitičke poslove, pošto će njihova uloga biti presudna u primeni strategije za policijski rad zasnovan na obaveštajnim podacima. EULEX će zajedno sa programom Evropske komisije za unapređenje IT infrastrukture i uspostavljanje bezbednih bazi podataka (prema IPP 2010, usvojenom decembra 2010. godine), podržati razvoj i primenu novog koncepta policijskog rada zasnovanog na obaveštajnim podacima širom Kosova.

U kontekstu organizacionog prestrukturisanja KP, EULEX je formalno posavetovao ministra unutrašnjih poslova i KP DG da razmotre više neophodnih uslova. Ti uslovi obuhvataju kako potrebu da se dodatno konsoliduje nova struktura KP osmišljavanjem novih standardnih operativnih procedura (posebno u pogledu procedura u vezi sa obimom posla, saradnjom i odgovornostima) tako i bolju saradnju i radne odnose sa Kosovskom carinom po pitanju integrisanog upravljanja granicom.

Kontinuirana posvećenost KP uspostavljanju održive [jedinice za zaštitu svedoka](#) ostaje strateški prioritet daljem doprinošenju borbi protiv organizovanog kriminala.

Osim toga, EULEX i ECLO podržali su detaljnu [studiju raspodele resursa](#), da bi se ispitala funkcionalnost organizacionih polja, posebno u pogledu odnosa obima posla i raspodele kadrova. Celokupna struktura KP, od nivoa generalnog direktora do nivoa podstanica, proglašena je spremnom jula 2011. god.

U pogledu [komunalne policije](#), plan godišnje patrole i upotreba obrazaca o podnošenju izveštaja o patroli, uspešno su uvedeni u policijskim stanicama. Ostala dostignuća zabeležena u protekloj godini jesu izrada i predstavljanje strategije za smanjenje opšteg nivoa kriminala i određenih teških krivičnih dela, kao i standardne operativne procedure za definisanje kategorija i evidentiranje etničke pripadnosti žrtava u evidenciji krivičnih prijava KP, što će omogućiti da se ispravno dobije statistika u pogledu krivičnih dela izvršenih protiv nevećinskih grupa.

Napredak je zabeležen po pitanju [boljeg upravljanja patrolama](#), posebno kroz inkluziju konsultativnog foruma lokalnih zajednica (opštinski odbori za bezbednost zajednica).

KP takođe, podržava Specijalno odeljenje za borbu protiv korupcije (SOBPK), u tesnoj saradnji sa Specijalnim tužilaštvom Kosova (STK). Kapaciteti SOBPK povećani su ispunjenjem potreba zaposlenih sa 100 % potrebnih policajaca; efikasnost [istrage slučajeva korupcije](#) unapređena je pomoću pet istražnih timova i jednog obaveštajnog

tima koji su uspostavljeni u okviru jedinice, a koja nezavisno istražuje dodeljene slučajeve; kapaciteti su uvećani kroz napredne programe obuke u određenim poljima.

Uprava za privredni kriminal i korupciju (UPKK) u Kosovskoj policiji i dalje nema odgovarajuću opremu te je potrebno da se ojača, ali se njeno uspostavljanje može smatrati korakom u napred. Napredak je spor ali obuhvata: bolju infrastrukturu (nove kancelarije, 40 računara i druge opreme); veći potencijal za istragu slučajeva korupcije. Uspostavljeno je šest regionalnih radnih grupa za borbu protiv korupcije, koje se sastoje od 13 tužilaca i 20 policajaca iz UPKK, koji će za početak istražiti veliki broj starih slučajeva koji su u postupku u regionalnim tužilaštvima a zatim će nastaviti da istražuju nove slučajeve; bolje veštine stečene kroz napredne programe obuke u određenim poljima (javna nabavka, tehnike finansijske istrage, istraga imovine stečene kriminalnim radnjama, pranje novca).

Saradnja oko upravljanja granicom i administrativnom linijom sa susednim zemljama uglavnom se odvija prema potrebi a jasne strukture sa ovlašćenjem za saradnju na regionalnom i lokalnom nivou nedostaju, posebno u pogledu rešavanja incidenata na granici/pograničnoj liniji.

Evropska komisija oprema kosovsku graničnu policiju IT opremom radi obezbeđivanja delotvornog i efikasnog protoka lica na i sa Kosova, i da bi se omogućilo da kosovska granična policija kontroliše zelenu i plavu granicu/administrativnu liniju. Od početka 2011. godine, unapređene su sledeće oblasti:

1) BMS hardverski sistemi raspoređeni su na svim graničnim/administrativnim prelazima i u regionalnim komandnim centrima;

2) Ugradnja i konfiguracija centralnih lokacijskih servera i rezervnih sistema za kosovsku graničnu policiju (centralna komanda);

3) BMS softverski sistemi raspoređeni su i konfigurisani na svim graničnim/administrativnim prelazima i u centralnim/regionalnim komandnim centrima;

4) Mrežna konekcija KP sa referentnom bazom podataka (pasoši, lične karte i registracija vozila) iz Agencije za centralni registar (ACR) uspostavljena je a prenos podataka iz ACR Kosovskoj policiji uspešno je ispitan i primenjen.

Ministar unutrašnjih poslova, zajedno sa vršiocem dužnosti šefa ECLO-a i pomoćnim direktorom kosovske granične policije, otvorio je BMS 5. avgusta.

U oblasti [pravosuđa](#), napredak je zabeležen u više polja.

Usvojena je trogodišnja [strategija za smanjenje neobavljenog posla](#) i uspostavljen je konsultativni odbor koji će pratiti i nadzirati primenu strategije.

Nadzorna i kontrolna tela za sudije i tužioce od jednakog su značaja kada govorimo o cilju da se pojača odgovornost sudskog sistema na Kosovu. Samim tim, savetnik iz EULEX-a nalazi se u Tužilačkom savetu Kosova a aktivnosti NPS osmišljavaju se u skladu sa identifikovanim prioritetima, dok se daju saveti o uspostavljanju [ključnih unutrašnjih istražnih jedinica](#) (kao što su Jedinica za rad tužilaštva i Služba disciplinskog tužioca).

[SSK i TSK i dalje nemaju resurse i budžet](#) da na odgovarajući način prate reformu sudstva a pomoć donatorske zajednice i dalje ostaje presudan faktor.

EULEX-ove sudije izveštavaju o opipljivom napretku u usvajanju transparentnog [sistema raspodele predmeta](#) u svih pet okružnih sudova i devetnaest opštinskih sudova. Pozitivan trend je zabeležen kod uspostavljanja javnih informativnih službi u opštinskim sudovima. Do sada su pet suda usvojila ovaj model a proširenje na druge sudove biće pažljivo praćeno.

Kada govorimo o jačanju lokalnog sudstva i njegove nezavisnosti, izveštaji ukazuju na to da [pretnje upućene lokalnim sudijama](#) i pokušaji mešanja u donošenje presuda i dalje narušavaju sistem.

Više nedostataka primećeno je u načinu na koji se rešavaju [krivični i građanski predmeti](#).

Što se tiče krivičnih predmeta, nedostaci su zabeleženi kod sudske obrade (strane se ne pozivaju propisno, nedostaju pečati) i sudskog pritvora (kršenje pravila o „48 časova“, nedovoljno korišćenje alternativnih mera, loše pravno obrazloženje u vezi sa osnovanom sumnjom).

Kada govorimo o građanskim predmetima, u osam od devetnaest opštinskih sudova zabeleženo je [smanjenje broja obustavljenih predmeta](#). Uprkos ostvarenom napretku, nedostaci različite prirode zabeleženi su kod sudske obrade (nedostaju pečati ili se pogrešno koriste u presudama, strane se ne pozivaju, nedostaju potpisi, nedostaju presude iz spisa, kasni se sa slanjem obaveštenja).

Sastavljen je [katalog postojećih predmeta korupcije](#) kod tužilačkih timova na Kosovu. Izdate su smernice o tome kako da se odrede prioriteti u tim predmetima.

Sve u svemu, razvoj tužilaštva na nacionalnom nivou u 2010. god. i do sada u 2011. godini, bio je stabilan i značajan, zahvaljujući naporima koje su uložili glavni državni tužilac i ministar pravde.

Na nivou [Ministarstva pravde](#), zabeležen je napredak u više oblasti.

Ministar pravde je 5. maja 2011. godine, unapredio Odelek za međunarodnu pravnu saradnju u Odeljenje. Nova struktura Odeljenja predviđa posebne pozicije za zaštitu podataka i međunarodne predmete otmice dece. Sva slobodna radna mesta u Odeljenju su popunjena.

Odeljenje za međunarodnu pravnu saradnju tokom 2010. godine, obradilo je oko 8700 zahteva za uzajamnom pravnom pomoći u skladu sa rokovima i procedurama. Uspešno je okončano 12 izručenja poslednjih par meseci.

Sporazumi o izručenju, transferu osuđenika i uzajamnoj pravnoj pomoći potpisani su sa BJRM i Turskom. Pregovori za sklapanje takvih sporazuma u toku su i sa Hrvatskom, Italijom, Bugarskom, Nemačkom, Slovenijom, Albanijom i Crnom Gorom.

Sporazum o transferu osuđenika potpisan je sa Belgijom.

Izrađen je zakon o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima. Ministarstvo pravde je 01.06.2011. god podnelo taj zakon Vladi na usvajanje.

U oblasti forenzičkih usluga i sudske medicine, EULEX je zabeležio hitnu potrebu za intenzivnim programom za izgradnju kapaciteta. EULEX-ovi stručnjaci iz tog polja posvetiće pažnju aktivnostima podučavanja ali je veoma preporučena donatorska podrška inicijativama izgradnje kapaciteta. Aktivnosti NPS u Kosovskoj popravnoj službi ukazuju na to da su se potraga i sprečavanje unošenja zabranjene robe u zatvoru Dubrava znatno unapredili. Strateški plan (2011-2015) je

usvojen i pokrenut. U periodu koji obuhvata ovaj izveštaj, nisu zabeleženi opipljivi rezultati ali se očekuje da će znaci napretka isplivati na površinu u narednom periodu izveštavanja.

Pitanja od interesa ostaju koncentrisana u polju nabavke usluga.

U oblasti carine zabeležen je napredak zahvaljujući boljoj unutrašnjoj komunikaciji između Uprave za sprovođenje zakona i Uprave prihoda. Usvajanje orijentisanijeg obaveštajnog rada dovelo je do sprovođenja nekoliko zajedničkih operacija usmerenih na nedozvoljenu proizvodnju i distribuciju alkohola, kao i na krijumčarenje cigareta.

Zabeležena je pojačana saradnja sa drugim agencijama za sprovođenje zakona i javnim tužiocima. Uspostavljena je namenska jedinica za saradnju sa javnim tužiocima i potpisan je memorandum o razumevanju između Državnog tužilaštva i Kosovske carine, januara meseca 2011. god. Još jedan opipljiv znak napretka u okviru aktivnosti integrisanog upravljanja granicom predstavlja raspoređivanje policajaca u operativu carine.

Potpisivanjem sporazuma između VK i UNCTAD-a završene su pripreme svetskog integrisanog sistema za obradu podataka ASYCUDA koji je u skladu sa EU.

Prva faza projekta Sistema za razmenu elektronskih podataka (SEED), koji finansira EK, u saradnji sa BJRM, Albanijom i Crnom Gorom, otpočela je a druga faza treba da počne. To bi trebalo da podrži primenu integrisanog upravljanja granicom.

Potrebno je uložiti dalje napore da bi Združeni operativni centar postao u celosti funkcionalan.

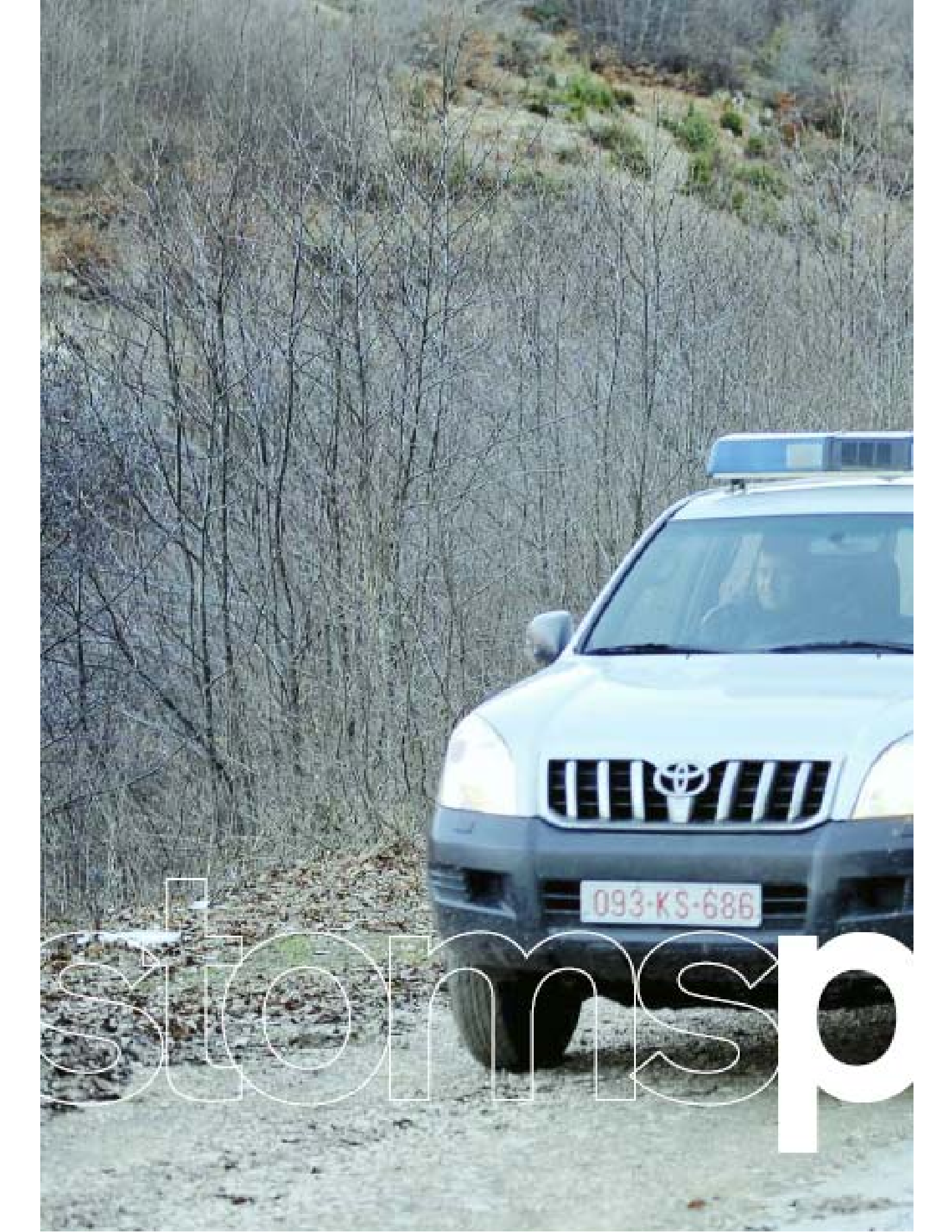
Napredak je ostvaren i u smislu aktivnosti KC usmerenih protiv kršenja [intelektualnih prava svojine](#). Pri Ministarstvu trgovine do sada je registrovano osam važnih međunarodnih preduzeća, koja od KC formalno traže da se preduzmu mere kada se otkrije krivotvorena roba. Očekuju se odgovori drugih preduzeća na koje utiče takva pojava. Trenutno je pod istragom nekoliko slučajeva, uključujući jedan veći u vezi sa 3000 para krivotvorene sportske obuće.

KC je usvojila amandmane Administrativnog uputstva o [disciplinskim postupcima](#) koji bi trebalo da unaprede postupak rešavanja slučajeva neprofesionalnog ponašanja i zabranjenih postupaka KC. Jedinica za profesionalne standarde radi na zaostalih sedam slučajeva prenetih iz 2010. god. a do marta meseca 2011. godine, još uvek se nije otpočelo sa rešavanjem novih slučajeva.

DEO 2.

DECEMBAR 2008/JUL 2011.
PREGLED NAPRETKA

stomsp

A photograph of a snowy mountain road. In the foreground on the left, a white police car is partially visible, with a blue light bar on its roof. A dark SUV is driving towards the camera on the road. The road is covered in snow and has a white line marking. The background shows a steep, rocky hillside with bare trees and utility poles. The sky is overcast.

police just

DELOTVORNA BORBA PROTIV KRIMINALA

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX od 2009. god. veoma preporučuje uspostavljanje jedinstvene baze podataka i statističke platforme za sistem krivičnog pravosuđa. Preporučeno je da Kosovo usvoji jedinstveni format za statistiku krivičnih dela oko koje se dogovore svi relevantni akteri sistema krivičnog pravosuđa (MP, MUP, KP i JT).

Opšta javnost i privatna industrija nisu mogli da isprva razumeju objavljenu statistiku i ona se nije poklapala sa kategorijama² koje se obično koriste u EU. Zatim, statistika KP o krivičnim delima koja je bila na raspolaganju nije se uvek delotvorno koristila za ciljani policijski rad³

Da bi se utvrdila delotvorna i standardna politika prikupljanja, evidentiranja i sređivanja podataka u vezi sa krivičnim delima, KP se udružuje u projekat⁴ koji realizuje Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal, u okviru CARDS-a, sa ciljem da se razviju mehanizmi praćenja za regionalne agencije za sprovođenje zakona. Cilj projekta je da se pojačaju odgovori na kriminal i korupciju u zemljama Zapadnog Balkana uvođenjem nacionalnih statističkih mehanizama u institucijama sudskih i unutrašnjih poslova, u skladu sa međunarodnim standardima i komunitarnim pravom te najboljim praksama EU.

U okviru projekta, između 25. i 27. maja 2011. godine, u Crnoj Gori je održana regionalna konferencija o statistici krivičnih dela. Predstavnici KP, MUP i JT prisustvovali su konferenciji. Nacr

studijskog dokumenta o statistici krivičnih dela razmatran je na kraju konferencije.

Nakon usvajanja studijskog dokumenta, vođen je proces konsultacija sa unutrašnjim/spoljašnjim akterima i isti je doveo do sklapanja sporazuma o načinima primene, koje će EULEX nadgledati.

UPOREDNI PRIKAZ

Procena koju je EULEX izvršio 2009. god. otkrila je nedostatke u postupcima KP za evidentiranje etničke pripadnosti žrtava krivičnih dela ili kategorisanje krivičnih dela kao dela koja su verovatno etnički motivisana⁵. Takvi nedostaci utiču na kapacitet KP da rešava krivična dela koja mogu biti etnički motivisana.

Nakon usvajanja politike, vođen je proces konsultacija sa unutrašnjim/spoljašnjim akterima i isti je doveo do sklapanja sporazuma o načinima primene, koje će EULEX nadgledati.

Odeljenje kriminalističke policije KP napredovalo je u pravcu željenog stanja odgovornosti i multietničnosti izradom i primenom SOP za evidentiranje, prikupljanje i sređivanje podataka o etničkoj pripadnosti žrtava krivičnih dela i o krivičnim delima koja su verovatno etnički motivisana.

Detaljne SOP definišu kategorije etničke pripadnosti žrtava u svim oblicima zabeleženih krivičnih dela širom Kosova. Osim toga, završen je program obuke za sve relevantne službenike KP koji su uključeni u prikupljanje, sređivanje,

otkrivanje i analiziranje podataka o incidentima (pod vođstvom Odeljenja KP za obuku).

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je oduvek naglašavao značaj unapređenja saradnje između Odeljenja kriminalističke policije KP i Javnog tužilaštva da bi rad sistema krivičnog pravosuđa bio jedinstven. Loša interakcija između dve institucije u fazi istrage i oko praćenja slučajeva bila je predmet izveštaja koje su izdali različiti akteri.

Iako revidirani Zakon o krivičnom postupku podvlači bliske radne odnose između javnih tužilaca i istražioca KP⁶, praksa i dalje ne odražava uslove predviđene datim odredbama. Dokazi koji su na raspolaganju pokazuju da su kontakti između javnih tužilaca i istražioca KP minimalni, i daleko manji od potrebnih da bi se ostvarili željeni rezultati.

EULEX⁷, NVO⁸ i OEBS⁹ ukazivali su na neadekvatne kanale komunikacije i nepostojanje zajedničke baze podataka kao na uzroke lošeg nivoa saradnje. Istražiocima KP pominju poteškoće oko kontaktiranja tužilaca i dobijanja informacija o slučajevima. Odsustvo povratnih informacija o slučajevima koji su prosleđeni tužilaštvu potvrđeno je i u BIRN-ovom projektu¹⁰ praćenja sudova 2009. god.

Da bi rešio dato pitanje, EULEX je postavio više paralelnih ciljeva sa namerom da unapredi organizacionu sposobnost sistema krivičnog pravosuđa. Svrha je bila da se unese osećaj zajedničkog pripadanja kosovskom sistemu krivičnog pravosuđa među policijskim istražiocima i tužiocima, koji dele odgovornosti za svoje uspehe i neuspehe.

Uprkos naporima koji su uloženi u protekle dve godine, nije ostvaren veći napredak. Skoro svi ti ciljevi sada su označeni kao ciljevi koji „čekaju na kreiranje politike“¹¹.

UPOREDNI PRIKAZ

Jedna od mana koju je EULEX otkrio 2009. god. bilo je odsustvo jedinstvenog centra (administrativnog i operativnog) za krivično obaveštajni sistem¹² KP. Ograničenja u pogledu obaveštajne razmene između različitih struktura KP takođe su utvrdile druge međunarodne i lokalne organizacije¹³. Taj deficit je bio u neposrednoj vezi sa lošim učinkom KP u istragama i njenoj sposobnosti da se usmeri protiv organizovanih kriminalnih grupa.

Da bi rešili taj nedostatak, viši službenici kriminalističkog sektora KP osmislili su plan sa glavnim ciljem da se uspostavi Uprava za obaveštajno analitičke poslove (UOAP) kao središte kriminalističko obaveštajnog sistema KP.

EULEX potvrđuje napredak u stvaranju jedinice za „analizu otvorenih izvora“; uspostavljanje Službe za obaveštajnu vezu“ i integrisanje regionalnih

Združene patrole KP i EULEX-a

obaveštajnih jedinica u opštu strukturu UOAP)¹⁴. OEBS je bio ključan u obezbeđivanju „obuke za instruktore za obaveštajnu i analitičku kriminalistiku“ za pripadnike UOAP/ROJ.

Raširenost obaveštajne kriminalistike u KP ostaje presudan preduslov za sprovođenje delotvornih

Pripadnici EULEX-ove integrisane jedinice policije

istraga i za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije¹⁵.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX od 2009. god. čvrsto zagovara mogućnost da obaveštajni način rada policije postane prioritet za više komandire KP u naredne tri godine¹⁶. EULEX je stoga podučavao i savetovao relevantne službenike KP u punoj realizaciji programa za uvođenje obaveštajnog načina rada u organizaciji. Taj sistem je osnova proaktivne strategije za borbu protiv organizovanog i ozbiljnog kriminala, korupcije i prekograničnog kriminala.

Odsustvo strateškog planiranja i obaveštajnog rada u KP u svrhu policijskog rada zapaženo je 2008. i 2009. god. u mnogim lokalnim¹⁷ i međunarodnim izveštajima¹⁸.

Sektor granične i pogranične KP takođe će biti aktivni deo jedinstvenog obaveštajnog sistema KP, koji će za isti obezbeđivati i od njega preuzimati informacije. Granična i pogranična KP ima potencijal da postane važna komponenta obaveštajnog sistema, s obzirom da su podaci o kretanju lica i vozila preko kosovskih

granica/administrativnih linija važni za borbu protiv ozbiljnog i organizovanog kriminala¹⁹.

Iako projekat za obaveštajno rukovođeni rad policije još uvek nije primenjen u potpunosti, EULEX konstatuje novu posvećenost višeg rukovodstva KP brzom primeni koncepta. U poređenju sa lošim napretkom u 2010. godini, organizacija KP sada predočava dokaze i znakove da razvija određenu kulturu prikupljanja obaveštajnih podataka kakvu je EULEX preporučio 2009. god.

EULEX-ovi mesečni izveštaji o napretku ukazali su početkom 2011. god. na to da je KP u potpunosti angažovana na projektu i da se sada radi na ostvarenju sledećih ciljeva:

- 1) Uvođenje obaveštajnog rada u organizaciji KP (uz podršku OEBS-a).
- 2) Unapređena kultura prikupljanja obaveštajnih podataka unutar KP.
- 3) Uspostavljanje jedinstvenog obaveštajnog ciklusa unutar KP.

Rad se nastavlja na mnogim zadacima u nastojanju da se ostvare prva dva cilja, uključujući: (a) obezbeđivanje da KP poseduje odgovarajuće standardne operativne procedure u pogledu prikupljanja informacija, kao i rukovanje te

korišćenje obaveštajnih podataka za sve sektore, odeljenja, regione i jedinice KP; (b) ugovaranje sastanaka radi podizanja svesti o obaveštajnom radu u svim stubovima, odeljenjima, upravama, regionima i jedinicama; (c) pripremanje paketa obuke za više činovnike prema najboljim evropskim praksama, uključujući, ali ne ograničavajući se na proces donošenja odluka o obaveštajnom radu; i (d) uspostavljanje standarda za prikupljanje, čuvanje, ocenjivanje, klasifikovanje, sređivanje, analiziranje i prosleđivanje podataka u skladu sa evropskim standardima.

Kancelarija za vezu Evropske komisije je pod IPP 2010. sklopila ugovor o snabdevanju radi unapređenja IT infrastrukture KP, posebno kroz:

a) unapređenje informativnog sistema Kosovske policije, koji sadrži module incidenata, saobraćajnih propisa, izgubljenih dokumenata, saobraćajnih nesreća, traženih lica, oružja, imovine i modul napredne pretrage i digitalnog mapiranja. Funkcionalnosti tih modula moraju se prilagoditi važećim zakonima i tako da podrže strukturne promene Kosovske policije;

b) unapređenje kriminalističko obaveštajnog sistema u kojem se pohranjuju svi kriminalističko obaveštajni podaci. Koristi se da bi podržao saradnju između sektora oko prikupljanja, sređivanja, ocenjivanja, analiziranja i prosleđivanja kriminalističko obaveštajnih podataka.

c) osposobljavanje pripadnika KP da koriste unapređene sisteme.

Taj projekat, za koji se očekuje da će početi krajem 2011. godine, pozabaviće se IT aspektom izazova u pogledu obaveštajnog rada dok će u isto vreme obezbediti komponentu izgradnje kapaciteta posredstvom tečaja. Njegova primena će nesumnjivo doprineti racionalizaciji i osavremenjivanju policijskih aktivnosti KP.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je početkom 2009. god. konstatovao

da je KP zadržala visoke standarde u pogledu poštovanja zakona i sopstvenog Priručnika o politici i procedurama (PPP). Bez obzira na to, više komandno osoblje KP nema, prema nalazima, jasnu strategiju niti kreiran studijski dokument da bi vodilo proaktivniji pristup u pogledu krivične istrage, posebno u polju borbe protiv organizovanog kriminala²⁰.

Kosovska vlada je jula 2009. god. izradila skup strateških dokumenata, kao i relevantne akcione planove za sprečavanje organizovanog kriminala i borbu protiv njega²¹: na primer, strategija i akcioni plan kosovske vlade protiv organizovanog kriminala (2009-2012)²² daje osnov nacrtu strategije za unapređenje Uprave za organizovani kriminal (UOK), zajedno sa akcionim planom za njenu primenu, koju je završilo više osoblje kriminalističkog sektora KP. To dostignuće pozitivno je ocenjeno u Izveštaju EK o napretku Kosova 2009²³. Strategija mora da usmeri UOK u pravcu proaktivnijeg pristupa za istragu organizovanog kriminala. Dodatni napredak je ostvaren revidiranjem organizacione strukture UOK KP.

Uspех u sprečavanju rasta kriminalnih grupa i razbijanju njihovih struktura zavisi od više presudnih faktora, od unapređenja saradnja između sektora KP do razmene i upotrebe kriminalističko obaveštajnih podataka, kao i od posedovanja odgovarajućih resursa za sistematsku borbu protiv te pojave. Održiv sistem zaštite svedoka takođe će postojati, kao i pravna i institucionalna struktura²⁴.

UPOREDNI PRIKAZ

Kapacitet KP za borbu protiv krivičnih dela u vezi sa nedozvoljenim narkoticima takođe je bio predmet EULEX-ovog nadgledanja 2009. godine²⁵. To je dovelo do otkrića da ne postoji obuhvatna strategija za borbu protiv krivičnih dela u vezi sa nedozvoljenim narkoticima: KP je morala da razvije integrisaniji pristup datom pitanju, da unapredi način rukovanja slučajevima i koordinaciju protoka informacija unutar Uprave KP za organizovani kriminal i regionalnih sektora KP za istragu narkotika (RSIN). Loša koordinacija sa akterima kao što

su kosovska granična policija i Kosovska carina (KC) takođe je primećena: KP i KC su institucije koje su na prvoj liniji fronta za borbu protiv nezakonitih aktivnosti, zbog njihove uloge u kontrolisanju granica i administrativnih linija i u sprečavanju nedozvoljene trgovine. Samim tim, njihova saradnja i koordinacija presudna je za jačanje kontrole nad nezakonitim aktivnostima koje utiču na javno zdravlje i bezbednost na Kosovu.

Pripadnici UOK KP osmislili su plan primene koji nastoji da uvede zajedničku strategiju za istragu krivičnog dela narkotika. Strategija obuhvata delotvornije vođenje istrage, prikupljanje informacija, koordinaciju i saradnju sa regionalnim i međunarodnim kontaktima.

Strategija KP uspešno je osmišljena avgusta meseca 2010. god. Ona podvlači proaktivni pristup za istragu krivičnog dela narkotika u skladu sa Nacionalnom strategijom za borbu protiv narkotika²⁶ i Akcionim planom 2009 – 2012²⁷. Njena realizacija je u toku u celoj organizaciji. Plan predviđa praćenje realizovane strategije i njene upotrebe primarno među narkotičkim odeljenjem KP.

Skorašnja statistika Kosovske policije o zapleni narkotika pokazuje rastuću sposobnost KP da prikuplja obavешtajne podatke i deluje na osnovu istih. Međutim, kao što je ministar unutrašnjih poslova istakao maja meseca 2011. godine, tokom sastanka radne grupe iz različitih institucija povodom realizacije Strategije za borbu protiv narkotika, ostaje puno toga da se uradi u tom smislu²⁸.

aktivnosti predviđene kosovskom strategijom za

STVARANJE BEZBEDNIH GRANICA

U okviru Kosovske policije, Granična policija je odgovorna za upravljanje i kontrolu graničnih prelaza (GP), kao i za upravljanje, kontrolu i nadzor plavih i zelenih granica/administrativnih linija²⁹.

Kosovska granična policija (KGP) jedan je od pet sektora KP i organizovana je na centralnom, regionalnom i lokalnom nivou. Proces prestrukturisanja KP, koji je završen marta 2011. godine, obuhvatio je i relevantna granična odeljenja. Na centralnom nivou je ostvaren važan napredak i to spajanjem odeljenja za nadzor granice i odeljenja za kontrolu granice u jedno odeljenje, kao i uspostavljanjem Odeljenja za integrisano upravljanje granicom (OIUG).

Uspostavljanje OIUG obezbeđuje strateški pravac za KGP u postizanju ciljeva definisanih kosovskom strategijom i akcionim planom za integrisano upravljanje granicom³⁰.

UPOREDNI PRIKAZ

KP se 2009. godine neizbežno suočila sa primopredajom odgovornosti za obezbeđivanje zelene granice³¹ Kosova. Potreba za tim je nastala nakon što je NATO objavio postepeno smanjivanje trupa KFOR-a na Kosovu. Ta odluka je samim tim dala prostor vežbi „povlačenja“ u fazama prisustva KFOR-a sa kosovskih granica i administrativnih linija početkom 2010. god.

Vest je dozvolila višem rukovodstvu KP, u saradnji sa službenicima EULEX-a i akterima iz MUP i KFOR-a, da isplanira postepenu primopredaju odgovornosti za nadzor zelene granice/administrativne linije sa KFOR-a na KGP.

KGP i EULEX su se složili oko kratkoročnog plana, poznatog kao „Mapa puta“, marta 2010. god. Mapa puta podvlači četiri faze transfera, na osnovu odluka Komisije za demarkaciju, i obuhvata ciljeve i

integrisano upravljanje granicom³² i Akcionim planom 2009-2012; Osim toga, sadrži i osnovnu procenu potrebnih tehničkih i ljudskih resursa.

Do danas, zabeležen je napredak u potpunom prenosu odgovornosti za nadzor zelene granice sa Republikom Albanijom³³ i BJRM.

Proces će biti okončan prenošenjem odgovornosti za nadzor zelene granice/administrativne linije³⁴ sa Crnom Gorom³⁵ i Srbijom³⁶. Po planu, taj prenos će se završiti septembra/oktobra 2011. godine³⁷. Međutim, tačni detalji o načinu na koji će se proces okončati verovatno su u vezi sa nerešenim pitanjem demarkacije granice sa Crnom Gorom³⁸. Što se tiče granice/administrativne linije sa Srbijom, svaki razvoj zavisi od političkih okolnosti zbog čega nije određen ni datum primopredaje.

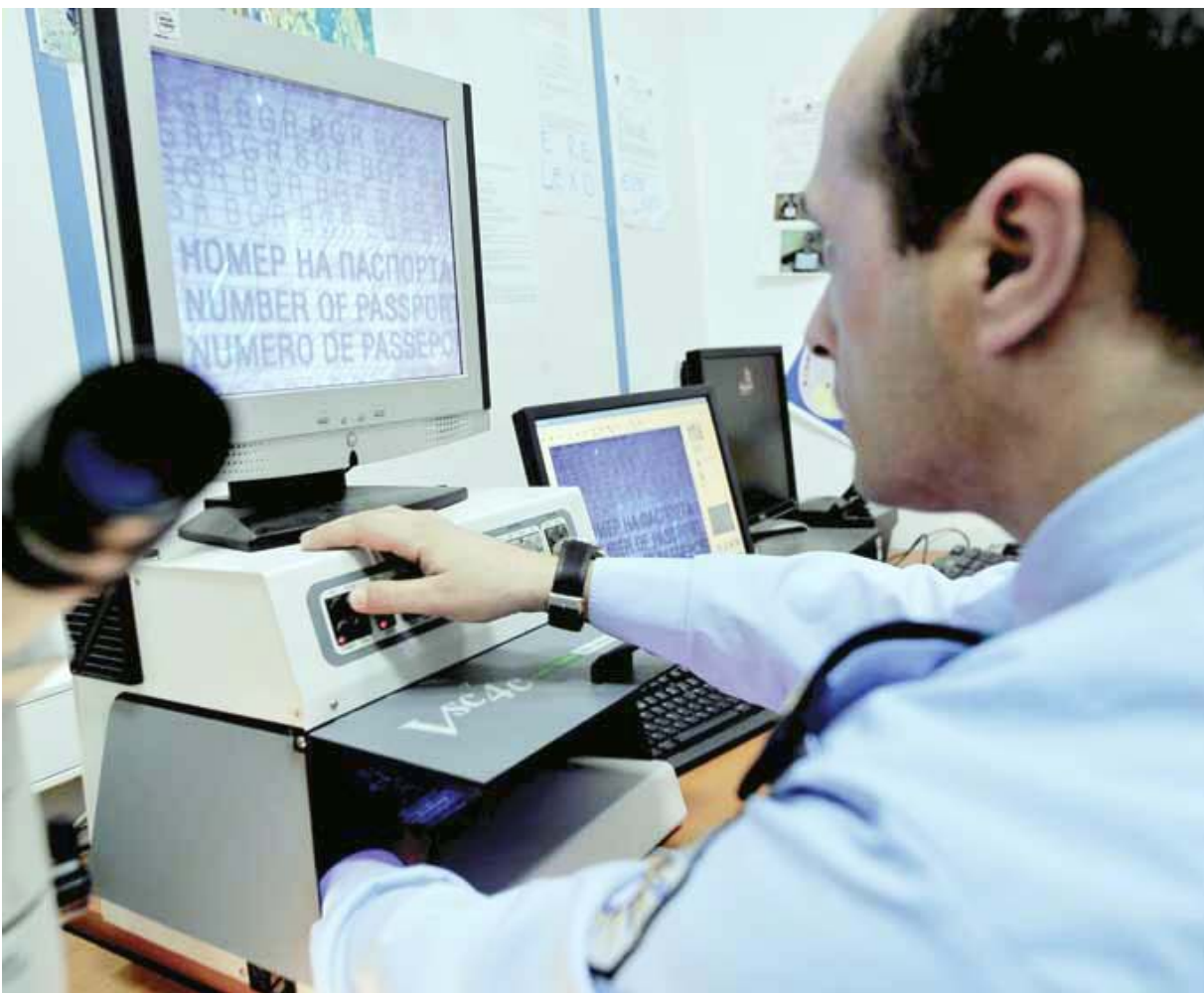
UPOREDNI PRIKAZ

EULEX od 2009. god. naglašava značaj unapređenja sposobnosti KP za planiranje³⁹. Rukovodioci i nadzornici kosovske granične policije, prema zapažanju, nemaju standardni pristup planiranju i ocenjivanju. To je negativno uticalo na proaktivnu sposobnost Granične policije da se bori protiv „prekogranichnog kriminala“.

Šef Misije u poseti graničnom/administrativnom prelazu

Da bi se obezbedila primena i funkcionalnost datih

KP je osmislila plan za uvećanje planiranog kapaciteta, uključujući razvoj detaljnih standardnih operativnih procedura (SOP) za planiranje dokumenata i ocenjivanje izveštaja. SOP su završene maja meseca 2010. godine⁴⁰.

Nove SOP⁴¹ će pomoći da se organizuju i strukturišu rad KP i boba protiv različitih oblika kriminala⁴². Osim toga, radi se o mehanizmu koji KGP daje mogućnost da planira, izvršava i informiše operacije na jedinstven i profesionalan način.

SOP, pripadnici KP i EULEX-a sprovedi su zajedničku terensku vežbu praćenja od oktobra do decembra 2010. god. Praćenje je otkrilo potrebu za kontinuiranom obukom.

Objekti i infrastruktura Granične policije ocenjeni su 2008. godine⁴³ kao neadekvatni, uz posebnu pažnju usmerenu na prostorije koje su na raspolaganju za ispitivanje i zadržavanje imigranata. KGP je usvojila srednjoročni plan za poboljšanje situacije. Plan ima za cilj da se definišu minimalni standardi koji se odnose na svaku prostoriju za zadržavanje imigranata. Standardi su prosleđeni svim graničnim/administrativnim prelazima. U toku je renoviranje ćelija za zadržavanje. Iako je zapažen određeni stepen

napretka, svi objekti ne zadovoljavaju standarde. Napredak je ostvaren u osmišljavanju i realizaciji posebnog tečaja za službenike koji rade na zadržavanju, kako je predviđeno planom.

Komandno osoblje operative KP identifikovalo je potrebu za poboljšanjem sposobnosti nadzornika

EFEKTIVNO REŠAVANJE PROBLEMA U RADU PATROLA I OBEZBEĐIVANJE JAVNOG REDA

Iako je konstatovano da je KP izvršila svoje funkcije očuvanja javnog reda na zadovoljavajućem nivou tokom 2008. i 2009.⁴⁴ godine, EULEX je napomenuo potrebu da se poboljša upravljanje jednolikim aktivnostima patrola i da se jednolike aktivnosti patrola usklade sa potrebama lokalnih zajednica. Za odgovornost KP na lokalnom nivou bila je identifikovana potreba za jačim kapacitetom KP za upravljanje, daljom obukom i većom motivacijom među nadzornicima prvog reda i patrolnim policajcima.

UPOREDNI PRIKAZ

U EULEX-ovoj oceni za 2009. godinu istaknut je nedostatak planiranja patrola kao odgovor na identifikovane probleme u radu policije. Opšti nalaz EULEX-a u ovoj oceni bio je da patrolni policajci nisu dobijali ili su dobijali vrlo malo uputstava od njihovih nadzornika i da su uglavnom sami organizovali patrole⁴⁵.

prvog reda kao prioritet za naredne tri godine, razvijajući tako plan za unapređenje osnovnih veština za upravljanje patrolama. Cilj ovog plana bio je da se ojača disciplina među patrolnim policajcima i da se tako poveća njihova motivacija, podizanjem svesti o bitnosti strukturisanog rada patrola i da se svi oblici rutinskih patrola učine efektivnijim u ispunjavanju očekivanja zajednica.

Ovim planom je predviđena priprema detaljne SOP za upravljanje patrolama, uključujući informisanje smena, proaktivnu upotrebu lokalnih i obaveštajnih podataka sa celog Kosova, rešavanje problema u policijskom radu u zajednici, usmerene patrole, nadgledanje patrola; program obuke zasnovan na gore navedenoj SOP kako bi se poboljšali znanje i veštine nadzornika patrola; sprovođenje SOP širom Kosova i sistem za nadgledanje rezultata nadzornika pod upravom KP, koji će se navesti u finalnom izveštaju.

Rezultati su do sada bili u skladu sa očekivanim ciljevima. Detaljna SOP za upravljanje patrolama je pripremljena i usvojena od strane lanca komande.

Program obuke je sastavljen. KP je održala kurs za obuku instruktora, u kojem su učestvovali predstavnici svih regiona, a koji će u svojim regionima održati obuku za sve nadzornike, uključujući graničnu policiju KP u severnom, zapadnom i istočnom delu Kosova⁴⁶. Sprovođenje i nadgledanje SOP otpočelo je maja meseca 2011. godine.

UPOREDNI PRIKAZ

U EULEX-ovoj komparativnoj analizi za period od 2006. do 2009. godine navodi se da je stopa zabeleženog kriminala na Kosovu, uključujući teška krivična dela, kao što je ubistvo, znatno viša nego u ostalim zemljama u regionu⁴⁷. EULEX je takođe ocenio da je KP nedostajao zajednički sistem glavnih pokazatelja za otkrivanje kriminala. Pored toga, nisu zabeleženi dokazi o strateškom upućivanju od strane MUP tokom 2008. i 2009. godine za sprovođenje strategije za sprečavanje kriminala⁴⁸.

U julu 2009. godine vlada Kosova je objavila niz strateških dokumenata i relevantnih akcionih planova (2009-2012) za sprečavanje i borbu protiv kriminala⁴⁹.

Shodno tome, smanjenje kriminala na Kosovu, naročito u kategorijama organizovanog kriminala i korupcije, postalo je sveobuhvatni cilj komandnog osoblja KP od septembra 2009. godine⁵⁰.

Cilj je bio da se vladina Strategija za sprečavanje kriminala⁵¹ integriše u svakodnevni rad visokog osoblja KP na nivou uprave, regiona i stanice.

Kako bi se ovaj plan ostvario KP je u septembru 2010. godine usvojila pisanu Uredbu⁵² i uputila svom visokom osoblju KP naređenje da se pridržava navedenih načela. Zajednička ekipa KP/EULEX-a sprovela je od oktobra 2010. do februara 2011. godine

anketu u svim regionima i stanicama, kako bi proverila sprovođenje Uredbe. Kroz aktivnosti nadgledanja ustanovljeno je da su se svi nivoi KP pridržavali pismene Uredbe.

KP je u celu organizaciju uspešno integrisala Strategiju za smanjenje kriminala. Sredstva za praćenje pokazatelja kriminala postoje, kao i uputstva za uključivanje opštinskih⁵³ i lokalnih⁵⁴ odbora za bezbednost.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je 2009. godine ocenio da se mnogi komandiri stanica u svom radu nisu pridržavali zakonskih odredbi⁵⁵ koje se tiču konsultacija i planiranja sa zajednicom. Nekoliko komandira nije pripremio godišnje izveštaje u kojima bi se naveli prioriteti i potrebe zajednice, a koji se utvrđuju kroz redovnu konsultaciju.

Sedište policije EULEX-a

Operativno osoblje KP je ovaj problem pokušalo da reši usvajanjem plana, kao odgovor na potrebe zajednice u smislu policijskog rada. Cilj ovih planova je da se komandiri stanica i rukovodioci upute da rad policije usmere na probleme sa kojima se suočavaju zajednice, na sprečavanje kriminala i rešavanje problema, što podrazumeva dnevne planove koje određuju rukovodioci i obrasce za izveštaje koje treba da popunjuju patrolni policajci.

Kada je reč o strateškim inicijativama za bezbednost zajednica na nivou Ministarstva⁵⁶, nedavna inicijativa koju je preduzelo Odeljenje za javnu bezbednost – koja se trenutno razvija uz podršku OEBS-a i ICITAP-a, - služiće za upućivanje i nadgledanje osnaživanja opštinskih odbora za bezbednost zajednica (OOBZ) i ostalih lokalnih grupa za konsultacije sa zajednicama, kao deo obimnijeg programa razvoja komunalne policije širom Kosova. Ovo obuhvata usvajanje petogodišnje Strategije za bezbednost zajednica (2011 – 2015).

Kada je reč o javnom redu, EULEX je konstatovao dobar napredak KP, koja je u oktobru 2010. godine privela kraju izradu i uvođenje novog Koncepta za kontrolu rulje i nemira. Ovaj jedinstven Koncept, koji je razrađen u „Taktičkom priručniku za kontrolu rulje i nemira“, predstavlja lokalni model i usklađen je sa međunarodno priznatim standardima.

Napredak je zabeležen i u izradi procedura kojima se regulišu ovlašćenja, organizacija, dužnosti i odgovornosti JOP prilikom njenog angažovanja u specifične situacije, kao što su kontrola rulje i nemira, bezbednost na javnim skupovima, hapšenje i privođenje lica koje goni sud i ostali vidovi pružanja podrške policiji.

UPOREDNI PRIKAZ

Upravnici KP su u 2009. godini posedovali ograničene informacije o operativnoj upotrebi i razmeštanju Jedinice za specijalne intervencije (JSI) i Jedinica za uklanjanje improvizovanih/eksplozivnih naprava (JUI/EN). Jedinice nisu bile u stanju da pruže detaljne statističke podatke o broju i vrsti incidenata na kojima su radile, što govori o nedostatku odgovornosti.

Kako bi se ovaj nedostatak sanirao, operativno osoblje KP isplaniralo je izradu sistema za beleženje i kategorizaciju svih incidenata u kojima je bila potrebna intervencija JSI i JUI/EN⁵⁷. Cilj je bio da se ti podaci iskoriste za planiranje resursa i za procenu rada. Na osnovu sakupljenih podataka osmišljeni su ručni (u štampanom obliku) sistem za beleženje incidenata u kojima su intervenisale JSI i JUI/EN i postupak za procenu rada JSI i JUI/EN. Izvedena je vežba

nadgledanja kako bi se proverila upotreba sistema i potvrđena je puna usklađenost.

Jedini nedostatak bio je razvoj potpuno funkcionalne Jedinice za otklanjanje improvizovanih/eksplozivnih naprava.

KP je pripremila plan čiji je cilj bio (a) transformacija JUI/EN u operativnu Jedinicu za uklanjanje improvizovanih/eksplozivnih naprava, koja bi funkcionisala na celom Kosovu; (b) osnivanje intuitivnog centra za podatke o bombama i (c) osnivanje administrativnog IT sistema za upravljanje resursima Jedinice za uklanjanje improvizovanih/eksplozivnih naprava.

Jedinica KP za uklanjanje improvizovanih/eksplozivnih naprava u stanju je da vrši operacije uklanjanja improvizovanih/eksplozivnih naprava širom Kosova. Vredi napomenuti nekoliko preporuka koje je dao EULEX kao rezultat konačnog izveštaja o nadgledanju zajedničkog plana. One, između ostalog obuhvataju: (a) potrebu da se jasno definišu odgovornosti između KP i Kosovskih bezbednosnih snaga (KBS) u vezi sa incidentima sa eksplozivom, i (b) potreba da se poboljšaju prostorije za obuku JUI/EN KP u kampu „Vrelo“. Na ovaj način bi se operaterima JUI/EN KP omogućilo da u budućnosti izbegnu poteškoće sa ponovnom sertifikacijom.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je 2009. godine ustanovio da su komandiri KP posedovali ograničene informacije o neposrednoj dostupnosti/razmeštanju operativnog osoblja. Komandiri nisu mogli da prate raspoređivanje osoblja i njegov uticaj na operativne kapacitete, pa su možda stoga potcenili korist preciznog mehanizma za praćenje dostupnih resursa. Stoga je po EULEX-ovoj preporuci razvijen sistem praćenja svih intervencija patrolnih policajaca, čime je KP omogućeno da iskoristi sakupljene podatke za planiranje resursa i ocenu rada.

Kosovska policija

Zajednički plan je sadržao ambiciozni niz zadataka i bio je usredsređen na četiri glavna cilja: a) osnivanje funkcionalnog sistema za beleženje incidenata, koji se reguliše SOP i primenjuje u celoj organizaciji⁵⁸; b) priprema programa specifične obuke za svo relevantno osoblje KP koje radi na sakupljanju, uređivanju, izvlačenju i analizi podataka o incidentima; c) razvijanje SOP, priručnika i programa obuke za visoko osoblje KP, (regionalni i komandiri stanica), kako bi se podaci sakupljeni kroz ovaj sistem iskoristili za planiranje resursa i procenu rada, i d) 18 meseci nadgledanja usaglašenosti sa SOP⁵⁹. Napredak u ispunjavanju ovih ciljeva je do sada bio spor. KP još uvek radi na razvijanju dnevnog rasporeda smena i na SOP na nivou stanica, regiona i Generalne uprave.

ustanovljeno da je velikom broju saobraćajnih policajaca bila potrebna osnovna obuka i da zbog toga nisu uspjeli da izvršavaju svoju dužnost u skladu sa zajedničkom strategijom KP za drumski saobraćaj.

UPOREDNI PRIKAZ

Još jedna oblast koju je EULEX nadgledao 2009. godine bila je Saobraćajna policija KP. Ustanovljeno je da veliki broj predloga, direktiva i zahteva za organizacionu promenu Saobraćajne policije KP nisu rezultirali željenim efektima, zbog slabog lanca komande i zbog toga što su nadzornicima i upravnicima nedostajale veštine za sprovođenje. Takođe je

KP u Prizrenu

KP uprava saobraćajne policije trenutno radi na postizanju željenih promena u organizacionoj strukturi Uprave saobraćajne policije, težeći ka poboljšanoj komunikaciji, strateškoj upravi i operativnoj komandi. Rad je usredsređen na sprovođenje nove Standardne operativne procedure za obuku⁶⁰, razvoj kapaciteta saobraćajnih policajaca u revidiranim operativnim strukturama i procedurama i uvođenja najboljih

evropskih praksi i međunarodno priznatih standarda u radu saobraćajne policije.

Napredak je bio spor. Kada operacije dostignu viši stepen izvršiće se procena nove organizacione strukture Saobraćajne police KP, SOP za saobraćaju policiju i SOP za obuku.

prednosti koje proizilaze iz decentralizacije i iz potreba za osposobljavanjem rukovodioca KP, odgovornih za

STVARANJE ODRŽIVE ORGANIZACIJE

Uprava resursa KP sastoji se od Odeljenja za kadar i obuku i Odeljenja za usluge podrške. Što se tiče ostalih sektora, funkcijama upravljanja resursima rukovodi Glavni štab KP – ova dva odeljenja obuhvataju kadar i pružaju administrativne usluge i podršku.

Odeljenje za usluge podrške upravlja brojnim funkcijama tehničke podrške, koje su od suštinskog značaja za održivost KP. Ono obuhvata pet uprava koje su odgovorne za osnovne administrativne funkcije: budžet i finansije, nabavke, logistika, objekti i informaciona i komunikaciona tehnologija (IKT).

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je 2009. godine nadgledao proces planiranja i izvršenja budžeta KP za 2010. godinu. Dok je ustanovljeno da je finansijsko planiranje izvršeno uz potpuno pridržavanje zakona (Zakon o javnom upravljanju finansijama i odgovornosti⁶¹) i direktiva Ministarstva finansija i ekonomije (MFE), primećeni su ograničeni kapaciteti za višegodišnje planiranje budžeta. Glavnom osoblju su nedostajali kapaciteti za pripremanje predloga budžeta i upravljanje troškovima. Trend troškova tokom fiskalne godine dokazao je nagomilavanje troškova u poslednjem tromesečju, što ukazuje na loše upravljanje sredstvima ili loše planiranje⁶². EULEX-ovi podaci su pokazali da su rukovodioci ponekad dodeljivali budžet na osnovu svojih ličnih prioriteta, a ne na osnovu strateških ciljeva KP.

Ovi nedostaci su ubedili rukovodioce KP u Odeljenju za javne usluge da izrade plan za poboljšanje upravljanja budžetom KP. Cilj plana bio je da se pripremi program za poboljšanje upravljanja budžetom i finansijama u organizaciji. Ovo bi uključivalo i pripremu dugoročne strategije i višegodišnjih projekata, uzimajući u obzir relevantne

predlaganje budžeta i troškove.

Tri godine kasnije taj program je pripremljen, osmišljeni su dugoročna strategija i višegodišnji projekti i izvršena je procena koristi od decentralizacije; takođe je pripremljen i program za finansijske upravnike KP. S ciljem da se poboljša upravljanje budžetom i finansijama, direktor za

budžet i finansije u KP je pripremio i raspodelio regionima nove standardizovane obrasce koji se koriste za upravljanje protokom novca, kapitalnim projektima i ostalim troškovima za robu i usluge, kao i model za mesečne, tromesečne, šestomesečne i godišnje izveštaje o troškovima.

UPOREDNI PRIKAZ

Prema proceni EULEX-a iz 2009. godine⁶³, ako se transparentnost smatra jednim od najbitnijih zahteva koji se nalažu Zakonom o javnoj nabavci (ZJN), onda u rukovodstvu KP ima mesta za poboljšanja. Iako je zakonodavstvo usklađeno sa osnovnim načelima EU u oblasti nabavke, konstatovano je da njegovo sprovođenje nije u skladu sa najboljim praksama EU. Sakupljeni su dokazi koji ukazuju na slabu unutrašnju strukturu u odeljenju za nabavke, koje se sastoji od samo jednog pravnika i nekoliko asistenata, koji se bave specifičnim tenderima. Rad KP u postupcima nabavke ocenjen je kao neprikladan, što je uticalo na program kapitalnih investicija za objekte i infrastrukturu.

EULEX procenio da je napredak u ovoj oblasti bio ograničen. Nastavlja se rad na pokušajima da se postignu definisani ciljevi: (a) osnivanje institucionalne uprave za nabavku, u skladu sa načelima najboljih evropskih praksi, javnom odgovornošću, transparentnošću, organizacionom održivošću, primenjivim zakonom, strateškim planom KP i kosovskim budžetom⁶⁴; (b) uvođenje postupaka za kratkoročno planiranje u skladu sa primenjivim zakonom i planom za budžet KP, i (c) priprema izveštaja o nadgledanju razvoja u ovim dvema oblastima.

Prva dva cilja će biti ispunjena tokom 2011. godine. EULEX smatra da je razvoj kapaciteta KP za nabavku od najveće važnosti, i nastaviće da nadgleda napredak u ovoj oblasti.

UPOREDNI PRIKAZ

U EULEX-ovom pregledu za 2009. godinu ističe se potreba za boljim standardima u upravljanju voznim parkom KP. Bilo je neophodno racionalizovati sistem upravljanja⁶⁵ i uvesti strategiju za poboljšanje efikasnosti u nabavci i održavanju. Uočeno je da je Odeljenje za logistiku, koje je upravljalo voznim parkom KP, imalo poteškoće u održavanju voznog parka od 1.521 vozila

(uključujući 63 različita modela).

Kontramere koje su uvedene u septembru 2009. godine imale su za cilj razvijanje sistema za upravljanje voznim parkom, koji obuhvata upravljanje budžetom, nabavku, upravljanje vekom trajanja, održavanje i popravke. Sistem je izrađen, a KP trenutno analizira odgovarajuće procedure.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je 2009. godine ocenio da KP zbog lošeg planiranja budžeta redovno nije uspevala da realizuje projekte kapitalnih investicija. Najdoslednija budžetska linija „kapitalne investicije“, imala je najniži procenat korišćenja od samo 8% od tromesečne raspodele, što dokazuje koliko je loš plan KP za kapitalne investicije za 2009. godinu⁶⁶. Lako je zamisliti posledice ovoga za standarde budžeta KP i opšti učinak KP.

Kako bi se podstakao bolji učinak u kapitalnim troškovima, KP je inicirala pregled troškova za kapitalne investicije. Svrha istraživanja bila je da se identifikuju uzroci lošeg učinka i predlože potencijalna rešenja. U vreme pisanja ovog izveštaja istraživanje je bilo skoro gotovo.

UPOREDNI PRIKAZ

Sistem unapređenja u KP podleže reformama od 2009. godine. Bile su potrebne promene kako bi se poboljšala transparentnost sistema i kako bi se osigurali kriterijumi zasluga⁶⁷.

Uveden je novi sistem unapređenja. U saradnji sa ICITAP-om izrađena je nova Standardna operativna procedura, koju je odobrio generalni direktor KP. SOP je stupila na snagu u aprilu 2011. godine i biće dostupna na internet strani KP. Vredi napomenuti da se novi sistem unapređenja uvodi u svim regionima.

Potrebno je da se nova procedura za unapređenja nadgleda. Odluka da se ponovo otpočnu unapređenja koja su bila suspendovana na dve godine zavisi od generalnog direktora, koji bi prvo trebalo da privede

kraju reviziju strukture činova u KP. KP je u junu 2011. godine izjavila da će ovaj proces biti završen pre oktobra meseca.

Informaciona i komunikaciona tehnologija (IKT) predstavlja funkciju od suštinske važnosti za jednu modernu i efikasnu policijsku organizaciju. Održivi razvoj IT i efektivna upotreba baza podataka i informativne tehnologije u prošlosti su predstavljali poteškoće za KP, naročito kada je reč o ljudskim resursima. KP je sada konačno postigla održivu komponentu IT.

UPOREDNI PRIKAZ

Kako je EULEX u 2009. godini zapazio, KP nije mogla da zadrži osoblje koje je radilo u IT i na bazi podataka, uglavnom zbog boljih plata u privatnom sektoru. Od 63 radnih mesta u komponenti IT/komunikacija za koje je bio dodeljen budžet, 23 (36%) obučeni i iskusni radnika je dalo otkaz⁶⁸. Stoga je organizacija morala da se osloni na stranu tehničku pomoć⁶⁹.

Visoko osoblje KP je uspešno razvilo strategiju za regrutovanje, obuku i, što je najbitnije, zadržavanje ekipe lokalnih stručnjaka za IT/komunikacije, kako bi se sprečila zavisnost od stranih stručnjaka⁷⁰. KP je čak prevazišla prvobitne preporuke i sada radi na razvijanju opštih veština osoblja za IT u KP i proširuje spektar IT usluga koje pruža.

Na zahtev uprave KP Evropska komisija je na Kosovo poslala jednog TAIEX eksperta da pomogne KP da unapredi svoju informacionu i komunikacionu tehnologiju (IKT). TAIEX ekspert za IT je u saradnji sa direktorom IT u KP izradio petogodišnji strateški plan za Sistem informacione i komunikacione tehnologije, (2011 – 2015), za rešavanje raznih problema u vezi sa održivošću IT/baze podataka i ISKP (policijska baza podataka KP). Ova strategija je usklađena sa Planom KP za strateški razvoj 2011-2015⁷¹.

Ova oblast se smatra prioritetom u okviru policijskog rada zasnovanog
na obavешtajnim podacima.

Justice

tužioca. Ovo je uticalo na operativnu sposobnost

SUDSKI SAVET KOSOVA I SUDIJE

Sudski savet Kosova (SSK) ima odgovornost da osigura nezavisnost i nepristrasnost sudskog sistema. Ovaj Savet takođe teži da razvije sudstvo u kojem se ogleda multietnički karakter Kosova i poštuju načela rodne ravnopravnosti. SSK ima isključivu nadležnost za premeštanje, disciplinske mere i razrešenje sudija.

Upravljanje sudovima je takođe nadležnost SSK, koji je odgovoran za usvajanje uredbi, izradu unutrašnjih pravilnika, organizaciono prestrukturisanje i nadzor⁷².

SSK ima ambiciozne zadatke, kao što se vidi u strateškom planu 2007-2012. EULEX ga je ohrabrio da ubrza sprovođenje ovog plana, počevši sa određivanjem prioriteta među ciljevima.⁷³ Ovo je bio cilj saradnje između SSK i EULEX-a, koja je bila usredsređena na nezavisnost i nepristrasnost, upravu i pristup pružanja usluga, uključujući pružanje podrške u sprovođenju Sistema za upravljanje predmetima (ISUP) koji je finansirala Evropska komisija⁷⁴.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je još 2009. godine naglasio bitnost stvaranja zvaničnih uslova za nezavisnost sudstva i autonomiju tužilaštva. Nezavisnost de jure kosovskog zakonodavstva trebalo je da se preobrati u svakodnevni rad sudstva i tužilaštva.

De facto nezavisnost znači da su sudije profesionalni javni službenici. Najviši standardi integriteta, kvalifikacija i obuke čine osnovne uslove za nezavisan i odgovoran sudski sistem. Stepenn odgovornosti bi trebalo da se osigura prihvaćenim pravnim i profesionalnim standardima⁷⁵.

Savetodavno telo SSK postalo je operativno u privremenom sastavu sredinom avgusta meseca 2009. godine; prvobitno je bilo sastavljeno od kosovskih pravnika (3 člana) i međunarodnih sudija (2 člana), ali bez ijednog kosovskog sudije ili

saveta, koji je čekao na imenovanja novih članova Vrhovnog suda.

Nadležnost Saveta za upošljavanje sudija i tužilaca privremeno je poverena Nezavisnom sudskom i tužilačkom savetu (NSTS)⁷⁶.

NSTS⁷⁷ je osnovan „s ciljem da širom Kosova izvede jednokratnu, sveobuhvatnu procenu prikladnosti svih kandidata za stalni mandat za sudije i tužioce na Kosovu”. NSTS su finansirale Evropska unija i vlada SAD. Osnivanjem NSTS predviđena je uistinu nezavisna komisija, bez ikakvih političkih i ostalih spoljašnjih uticaja. Pravila postupka i operativne metodologije omogućavale su Komisiji da ispuni svoje ciljeve.⁷⁸

Proces imenovanja organizovan je u tri uzastopne faze: I faza – izbor sudija za Vrhovni sud i tužilaca za Državno tužilaštvo i za Specijalno tužilaštvo; II faza – izbor sudija za okružne sudove, Privredni sud, Viši sud za prekršaje i izbor okružnih tužilaca; III faza– izbor opštinskih sudija i tužilaca.

Pažljivo je provereno i ocenjeno 334 izabranih sudija i tužilaca, što je omogućilo izbor najkvalifikovanijih kandidata za svaku poziciju. Novi kandidati popunili su šezdeset procenata (60%) pozicija⁷⁹. NSTS je nakon završetka treće faze organizovao još jedan ispit iz etike, kako bi identifikovao dodatne prikladne kandidate za preostala radna mesta.

SSK je nakon završetka procesa provere i izbora, preuzeo odgovornost za upošljavanje, proveru i izbor sudskog osoblja. Dok Savet oblikuje sistem na osnovu uputstava i procedura koje je ostavio NSTS,⁸⁰ EULEX nastavlja da nadgleda usklađenost rada SSK sa najboljim evropskim praksama.

Savetodavnom telu se u februaru 2010. godine pridružilo dvoje novoizabranih sudija Vrhovnog suda i jedan tužilac iz STK. Savet je jednog sudiju iz Vrhovnog suda izglasao za predsednika. Kada su se Savetu konačno pridružila tri nova člana iz sudstva, njegov prvi korak bilo je usvajanje Priručnika o upravljanju sudovima.

SSK je u februaru 2011. godine usvojio uredbu o imenovanju sudija i objavio je oglas za 112 slobodnih radnih mesta. Kako je ovo za SSK bio prvi put da vrši izbor kandidata za sudije, Savet garantuje da je proces bio zasnovan na odgovarajućim zakonskim odredbama i da je bio u skladu sa načelima transparentnosti i pravednosti.

SSK je u aprilu 2011. godine usvojio uredbu prema kojoj sudije biraju svoje kolege. Trebalo je da se izabere petoro sudija za članstvo u SSK od strane njihovih kolega – dvoje iz Vrhovnog suda, jedan iz drugostepenih sudova i dvoje iz prvostepenih sudova. Ovom uredbom se garantuje pravedan proces predlaganja i izbora članova SSK tajnim glasanjem. Pored toga, cilj ove uredbe je da SSK uputi na jedan integrisan pristup koji je orijentisan na pružanje usluga u radu sa sudovima, i da uključi sudije u procese donošenja odluka Savetodavnog tela SSK⁸¹.

Nakon usvajanja ove uredbe, SSK je u julu 2011. godine, organizovao prvi izbor širom Kosova, na kojem su sudije iz prvostepenih sudova direktno i tajnim glasanjem izabrale dva člana koji će biti njihovi predstavnici u SSK. Sudije iz prvostepenih sudova – opštinskih sudova, opštinskih sudova za prekršaje i Privrednog suda u Prištini – bili su

glasači sa pravom glasa. Kandidate su predložili kolegijumi istih sudova od 23. do 27. maja 2011. godine. Sudije iz EULEX-a nadgledali su izbore i izveštavali da je proces uopšte bio regularan u svih pet gradova (u okružnim sudovima).

Skupština tek treba da imenuje članove SSK iz sudstva i zakonodavstva, kako se nalaže u zakonu. SSK se složio da se pre početka procesa obrati relevantnom odboru Skupštine Kosova, i da predloži spisak potencijalnih kandidata za članstvo u SSK. Ovo pitanje je od suštinske važnosti za nezavisnost sudstva, pošto u zemljama u tranziciji sudski saveti često predstavljaju instancu sa koje se vrši politički uticaj na sudstvo. Uloga Saveta u imenovanju sudija SSK od strane Skupštine predstavljala bi znak političke zrelosti Kosova, i, ukoliko se postigne dogovor, EULEX će proveriti da li će se u izbornim postupcima uzeti u obzir predlozi sudstva. EULEX će nastaviti da blisko nadgleda dalji razvoj ovog pitanja, koje će dovesti do izrade sveobuhvatne uredbe za disciplinovanje rada Saveta.

Politička mešanja u proces reizbora sudija i tužilaca još uvek predstavlja opipljiv rizik. Međuetnički balans u sudstvu ostaje neispunjen, a SSK će morati da preduzme odgovarajuće mere kako bi osigurao ravnopravnu zastupljenost manjina, u skladu sa zakonom. Nažalost, kada je reč o sastavu sudstva na severu Kosova nisu zabeležene nikakve promene.

Nagomilavanje sudskih predmeta je jedan od najvećih izazova za sudstvo Kosova⁸². SSK je osnovao jednu radnu grupu koja je odgovorna za izradu strategije za smanjenje nagomilanih predmeta (Nacionalna strategija za smanjenje nagomilanih predmeta), koja je usvojena u novembru 2010. godine, i imenovan je nacionalni koordinator. Strategija je predviđala niz raznih mera na zakonodavnom, regulatornom i operativnom nivou. SSK je u martu 2011. godine osnovao Konsultativnu komisiju koja treba da pomogne u sprovođenju strategije za smanjenje nagomilanih predmeta, od koje se očekuje da osigura odgovarajući tok informacija od sudova do Nacionalnog odbora za smanjenje nagomilanih predmeta.

Vidljiv napredak je zabeležen⁸³ u pravnom okviru, usvajanjem niza novih zakona kojima se dalje

definiše „infrastruktura“ kosovskog sudstva (Zakon o sudovima⁸⁴, Zakon o Sudskom savetu Kosova⁸⁵, Zakon o državnom tužilaštvu⁸⁶, i Zakon o Tužilačkom savetu Kosova⁸⁷).

U Akcionom planu za sprovođenje Zakona o sudovima, koji se smatra osnovom za reformu sudskog sistema, predviđa se vremenski rok od 2011-2013. godine⁸⁸. SSK i njegov predsednik su odgovorni za opštu koordinaciju, a ceo proces pratiće jedna radna grupa. Radna grupa se redovno sastaje i sastoji se od sudija iz EULEX-a. Predsednici sudova su i dalje odgovorni da obezbede transparentan i objektivni sistem dodele predmeta sve dok ne stupi na snagu Zakon o sudovima.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je 2009. godine dao preporuku da se Služba disciplinskog saveta pri SSK učini operativnom.

Većina radnih mesta u Službi disciplinskog saveta (SDS) su popunjena⁸⁹. Premeštanje SDS iz Ministarstva pravde u SSK u drugoj polovini 2009. godine predstavljalo je pozitivan korak ka nezavisnosti i poverljivosti u donošenju presuda u disciplinskim predmetima. Povećana odgovornost SSK i njegovog Saveta takođe je priznata u izveštaju EK o napretku Kosova za 2010. godinu⁹⁰ i EULEX-ovim mehanizmom za praćenje NPS⁹¹. Završetak procesa provere i reizbora 2010. godine doprineo je smanjenju nagomilanih disciplinskih predmeta, boljem funkcionisanju Saveta i podstakao je veće samopouzdanje lokalnog sudstva.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je još 2009. godine naglasio nedostatak sistema za procenu učinka u kosovskom sudstvu. Nakon izvršene procene, ustanovljeno je da postupci upošljavanja i unapređenja nisu bili objektivni, i SSK-u je preporučeno da pripremi detaljne odredbe za upošljavanje i unapređenje⁹².

SSK je osnovao radne grupe koje su izradile nacrt Uredbe o orijentacionim normama i nacrt Uredbe o podsticajima. Ova sredstva čine deo pokušaja da se uspostavi sistem vrednovanja sudija na osnovu učinka.

UPOREDNI PRIKAZ

U EULEX-ovom Izveštaju o programu za 2009. godinu navedeno je da je broj sudija na 100.000 stanovnika na Kosovu niži nego u bilo kojoj susednoj zemlji i u evropskim zemljama⁹³, na osnovu čega je SSK preporučeno da nadgleda uslove za rad kosovskih sudija i tužilaca i da blisko nadgleda proces njihovog upošljavanja⁹⁴.

Prema podacima statističke službe 2009. godine je u kosovskom sudstvu zaposleno 269 sudija, što u proseku čini 14,19 sudija na 100.000 stanovnika, a 89 tužilaca je radilo u tužilaštvima na Kosovu, što je u proseku činilo 3,7 tužilaca na 100.000 stanovnika.

Čak i nakon završetka procesa provere i reizbora, kojim je upravljao NSTS, broj sudija i tužilaca na Kosovu još uvek nije dovoljan. Popunjeno je 334 od 461 objavljenog radnog mesta, dok je 127 radnih mesta ostalo slobodno.⁹⁵ Neke NVO su uporedile ove brojke sa ostalim zemljama u regionu⁹⁶ i konstatovala su smanjenje broja tužilaca (sa 88 na 78) nakon procesa provere i reizbora, koji je završen 2010. godine, kao i najniži broj sudija, sa prosekom od 12,41 sudije na 100.000 stanovnika⁹⁷. Ovaj trend smanjenja broja sudija i tužilaca se može objasniti i demografskom situacijom 2009. godine, prema kojoj prosečna starost 269 sudija iznosi 54 godina, a tužilaca 60 godina starosti⁹⁸.

Očekuje se da će nakon oglasa za 112 slobodnih radnih mesta, koji će objaviti SSK, broj sudija i tužilaca biti povišen i da će se time Kosovo približiti regionalnim standardima. Pored toga, proces provere i reizbora rezultirao je i smanjenjem prosečne starosne dobi zaposlenih na 50 godina starosti.⁹⁹

Izgled projekta nove zgrade pravosuđa koju finansira Evropska komisija

EULEX je takođe konstatovao nedovoljnu integrisanost manjinskih zajednica i ženskog osoblja u kosovskom sudstvu i preporučio je SSK, TSK i predsednicima sudova da poboljšaju zastupljenost manjinskih zajednica u kosovskom sudskom sistemu, kao i da razviju solidne politike za rodnu ravnopravnost. Trenutno je popunjena samo jedna trećina sudskih radnih mesta za nevećinske zajednice, dok 28% izabranih čine žene, od kojih neke rade na rukovodećim pozicijama.

Sudski institut Kosova (SIK) je zabeležio znatna poboljšanja od 2008. godine¹⁰⁰, naročito iniciranjem „Stalnog programa“¹⁰¹ i „Početnog programa“¹⁰². Poslednji proces provere i ponovnog imenovanja i objava 112 slobodnih radnih mesta za sudije nagoveštavaju dalju obuku za nove sudije i tužioce, čime se od SSK zahteva da izradi strategiju za stalnu obuku¹⁰³.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je istakao da do 2009. godine izveštaji Jedinice za sudsku reviziju¹⁰⁴ nisu bili ni pregledani ni odobreni od strane SSK, pa stoga preporuke iz izveštaja o reviziji nisu integrisane u svakodnevno upravljanje sudstvom¹⁰⁵.

SSK je u junu 2010. godine pregledao i odobrio Izveštaj JSR za 2009. godinu i Plan rada JSR za 2010. godinu, nakon imenovanja direktora Sekretarijata u aprilu 2010. godine¹⁰⁶.

Otpočeo je i proces pregleda unutrašnje organizacije SSK, upravljanja sednicama Saveta i praćenja odluka. Predsednik SSK je imenovao tehničku radnu grupu koja ima za zadatak da pripremi nacrt uredbi o ovim pitanjima.

SUDIJE

Građanske i krivične sudije iz EULEX-a, koji rade na nivou okružnih sudova, naveli su visok nivo saradnje sa kosovskim kolegama¹⁰⁷ od početka rada. EULEX je nadgledao, podučavao i savetovao lokalne sudije u organizovanju sudova, jačanju kosovskog sudstva i u krivičnim i civilnim predmetima.

Kao rezultat aktivnosti nadgledanja organizacije sudova konstatovan je niz slabosti u svakodnevnom funkcionisanju sudova na Kosovu, kao što su nedostatak sistema rotacije, kojim bi se osigurala stalna dostupnost osoblja u prijemnoj kancelariji suda; nedostatak Zvaničnog lista na sudovima ometa rad sudija¹⁰⁸; poteškoće sa dostupnošću Službenog glasnika na internetu, zbog problema sa internet konekcijom; praksa prema

kojoj se od građana koji su zainteresovani da

učestvuju na suđenju zahteva da podnesu takozvani „Zahtev za učešće na glavnom pretresu“ nekoliko dana pre pretresa, koji treba da odobri predsednik¹⁰⁹ (ovo nije u skladu sa zakonom na Kosovu¹¹⁰, a ni sa najboljim praksama EU i međunarodnim ljudskim pravima¹¹¹); nestali pečati ili pogrešni pečati koji se koriste za presude; nenavođenje imena glavnog sudije u zapisnik; sistematsko nepozivanje stranaka. Pored toga, EULEX je ocenio da se običaj da javnost diskutuje o tekućim predmetima sa predsednikom suda ili sa ostalim sudijama jasno suprotstavlja pojmu nezavisnog i nepristrasnog sudskog postupka. EULEX je podržao sudove u otvaranju sudskih službi za informisanje, kojima građani mogu da upute svoje zahteva bez potrebe da sa kosovskim

Veće EULEX-ovih i domaćih sudija

sudijama razgovaraju o tekućim predmetima. Kancelarije za javno informisanje su osnovane u opštinskim sudovima u Đakovici, Vitini, Uroševcu i Lipljanu, Orahovcu, Mališevu i Srbici.

UPOREDNI PRIKAZ

U 2009. godini Informativni sistem za upravljanje predmetima nije bio integrisan u svakodnevni rad kosovskih sudova i tužilaštava¹¹². ISUP nije bio u upotrebi zbog toga što računari nisu bili kompatibilni sa softverom.

Problemi sa internet konekcijom i potreba za daljom obukom nastavljaju da ometaju puno sprovođenje sistema. Zbog toga uvođenje Informativnog sistema za upravljanje predmetima u sudovima napreduje različitim tempom. SSK treba da sudovima odredi rok za efektivno stavljanje u funkciju ISUP na celom Kosovu.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je u 2009. godini konstatovao ozbiljne slabosti okružnih sudova i okružnih kancelarija tužilaštva u primenjivanju objektivnog i transparentnog sistema dodeljivanja predmeta¹¹³.

EULEX je SSK, TSK, kosovskim sudijama i tužiocima naglasio potrebu za objektivnim i transparentnim sistemom za raspodelu predmeta, uključujući mehanizme za sprečavanje prekršaja prilikom dodeljivanja predmeta. Usvojen je zajednički plan za realizaciju SRP u cilju izbegavanja malverzacija prilikom dodeljivanja predmeta¹¹⁴.

EULEX smatra da je dodeljivanje predmeta uglavnom ostvaren rezultat. Načela SRP su sada javno dostupna u nekoliko sudova. Dodeljivanje predmeta će biti pod stalnim nadzorom u svim sudovima.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je ocenio da je infrastruktura koja je sudijama dostupna na nivou okružnih sudova nedovoljna i istakao je zabrinutost u vezi sa pristupom pravosuđu, u vezi sa suđenjima koja se održavaju u kancelarijama, u kojima je nemoguće učešće javnosti¹¹⁵.

Neke od istaknutih slabosti obuhvataju neprikladne uslove za rad za sudije i tužioce na Kosovu, nedostatak prostorija za suđenje u okružnim sudovima, nedostatak bezbednih prostorija za odlaganje predmetnih spisa i nedostatak prostorije sa sefom. Stoga je EULEX preporučio SSK da izradi politiku za poboljšanje uslova za rad i infrastrukture kosovskog sudstva¹¹⁶.

SSK je pokazao spremnost za rešavanje ovog pitanja. U plan budžeta za period 2012-2014. godine uključen je niz projekata za izgradnju/renoviranje sudova, imajući pri tom u vidu primenu Zakona o sudovima. Zbog budžetskih ograničenja, SSK se oslanja i na međunarodne donatore za finansiranje kapitalnih investicija, kao što su renoviranje sudova koje podržava USAID, i glavna snabdevanja (npr: računari, generatori i slično) koje podržava Ambasada Kraljevine Norveške.

SSK je nedavno osnovao Odbor za reviziju koji nadgleda i pruža strateška uputstva službama za finansije, budžet i nabavku, a njegov opšti cilj je da osigura poštovanje zakona i poboljša transparentnost i odgovornost. Očekuje se da se na ovaj način poboljša pružanje usluga sudovima.

Mere za pružanje bezbednosti kosovskim sudijama i tužiocima ostaju oskudne. Široko rasprostranjene prakse direktnog obraćanja kosovskim sudijama i tužiocima bez ikakve diskrecije i dalje predstavljaju zabrinutost. Sudije i tužiocima rade pod neprekidnim pritiskom i izloženi su pretnjama unutar i van sudnice.¹¹⁷ Sudije iz EULEX-a su prijavile incidente u Pečkom regionu gde su ljudi nepozvani ulazili u kancelarije sudija, a obezbeđenje ih tom prilikom nije sprečilo. Ovakva situacija prouzrokuje nedostatak spremnosti da se radi na osetljivim predmetima, a naročito na predmetima povezanim sa ratnim zločinima¹¹⁸. KIPRED smatra da nedostatak institucionalizovanih zaštitnih mera sprečava sudije i tužioce da sprovedu odredbe o oduzimanju

imovine¹¹⁹. BIRN je procenio da nije zabeležen nikakav napredak u slučajevima napada na sudije i tužioce, u kojima su izvršioći ostali neidentifikovani; štaviše, prikladne odredbe za zaštitu službenika se ne primenjuju čak i nakon što se na njih izvrše napadi ili im se preti, dok nadležni organi uopšte ne reaguju.¹²⁰

Kao što je navedeno u OEBS-ovom Izveštaju o nadgledanju, policajci su pružali usluge obezbeđenja sudijama i tužiocima jedino u predmetima u kojima su optuženi držani u pritvoru ili tokom suđenja koja su održana u sudnicama uz prisustvo javnosti¹²¹. Ovo nije samo pitanje zaštite pojedinaca u sudskim delatnostima – naime, reč je o institucionalnom kontekstu ovog pitanja. Očekuje se da sudija u svakom trenutku svojim primerom promoviše javno poverenje u dostojanstvo, integritet i nezavisnost sudstva”, kako se nalaže u Etičkom kodeksu¹²²; sudije bi trebalo da imaju pravo na sva sredstva koja im omogućuju da adekvatno izvršavaju svoje dužnosti.

Stoga, da bi se ojačalo kosovsko sudstvo EULEX naglašava da je veoma bitno razviti efektivniju saradnju sa Kosovskom policijom i da se zajedno planiraju prikladnije mere obezbeđenja, koje se primenjuju čak i nakon radnog vremena i van sudova¹²³.

Uprkos spremnosti SSK-a da unapredi standarde bezbednosti, zabeležena su budžetska ograničenja. Međutim, to ne bi trebalo da spreči SSK da u potpunosti primenjuje sve dostupne mere bezbednosti za osoblje i prostorije.

TUŽILAČKI SAVET KOSOVA I TUŽIOCI

Tužilački savet Kosova (TSK) je nezavisna institucija koja obavlja dužnosti i odgovornosti određene Ustavom¹²⁴ i Zakonom o Tužilačkom savetu Kosova¹²⁵. Zadatak TSK je da svim građanima Kosova pruži jednak pristup pravosuđu i da tužioci izvršavaju svoje dužnosti na nezavistan, profesionalan i nepristrasan način. TSK takođe treba da osigura da se u državnim tužiocima ogleda multietnički karakter Kosova i da se poštuju načela rodne ravnopravnosti. Pored toga, TSK je nadležan za upošljavanje, obuku, disciplinske mere i unutrašnje finansijsko upravljanje.

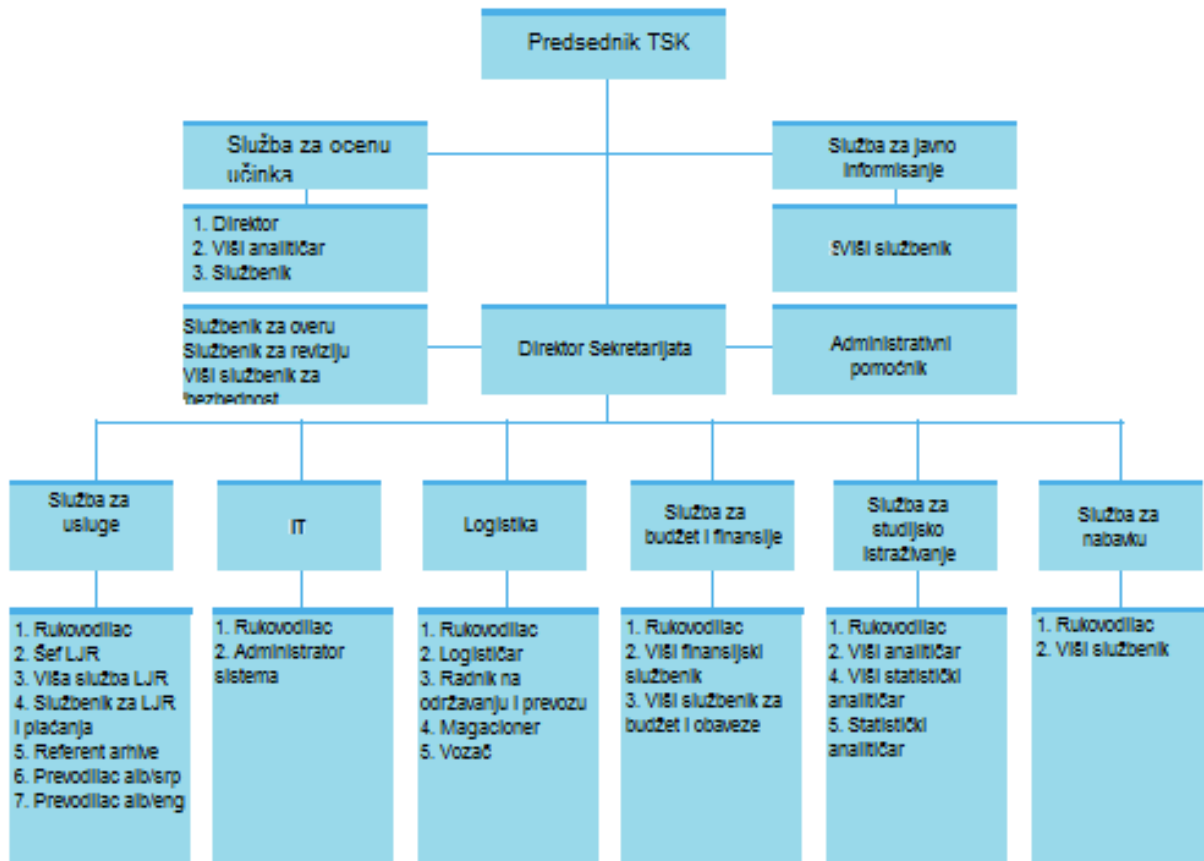
Kao što je određeno Zakonom o TSK¹²⁶, u sastavu Saveta prvobitno ulaze:

- glavni državni tužilac;
- jedan tužilac (prethodno član SSK)
- jedan specijalni tužilac koji je član Sudskog saveta Kosova;
- ministar pravde;
- jedan okružni tužilac i jedan opštinski tužilac, koje biraju gore navedeni članovi,
- troje (3) ostalih članova koje bira Savet u skladu sa članom 5. stavom 3. zakona.

Savet TSK osnovan je u aprilu 2011. godine i izabrani su svi njegovi članovi. Članovi Saveta su izabrali zamenika predsednika STK za zamenika predsednika TSK.

Relevantne dužnosti i nadležnosti, koje su do tada obavljali Sudski savet Kosova i Ministarstvo pravde, prenesene su TSK i potpisani su memorandumi o razumevanju između TSK i MP, i TSK i SSK. TSK je usvojio pravilnik za Disciplinsku komisiju i imenovani su njeni članovi. TSK je usvojio svoju organizacionu šemu (vidi dole) i oznaku TSK.

Pripremljena je akcija NPS kako bi se razvio

Organizaciona šema TSK

TSK je, u skladu sa dužnostima i nadležnostima određenim Zakonom o Tužilačkom savetu Kosova¹²⁷, objavio Izveštaj o učinku Javnog tužilaštva Kosova za 2010. godinu¹²⁸.

EULEX je imenovao stalnog savetnika TSK i nastaviće da podržava mehanizme za odgovornost u tužilaštvima na Kosovu.

UPOREDNI PRIKAZ

Glavna pitanja koja je EULEX rešavao od 2009. godine u vezi sa kosovskim tužilaštvom bila su jačanje autonomije kosovskih tužilaca, efektivno upravljanje predmetima, poboljšano vođenje istraga i krivično gonjenje teških krivičnih dela, kao i alternativne mere za sudski pritvor.

efikasan, efektivan i održiv sistem tužilaštva za celo Kosovo¹²⁹. Metode koje su korišćene obuhvataju predmete sa mešovitim ekipama, pojedinačno podučavanje, diskusije sa fokusnim grupama, razmenu znanja, radionice, tematske sastanke i sakupljanje podataka.

EULEX je radio sa TSK na podsticanju specijalizacije i multidisciplinskog pristupa službe tužilaštva.

Kao rezultat toga, sada u svakom regionu postoji po jedan tužilac koji se bavi isključivo predmetima korupcije, sačinjen je spisak svih predmeta u vezi sa korupcijom i izrađen je operativni plan za rešavanje istih.

Prizren predstavlja najbolji primer za timski pristup: glavni okružni tužilac u Prizrenu je preuzeo 17 predmeta od Opštinskog tužilaštva, kako bi podržao borbu protiv korupcije.

Šef Misije i Programaska služba na sastanku sa predstavnicima NVO

Zahtevi za sudski pritvor su podnošeni bez detaljne procene preovlađujućih okolnosti, tj. ozbiljnosti izvršenog krivičnog dela, rizika od bekstva i ponavljanja krivičnog dela ili zastrašivanja svedoka. OEBS je takođe istakao problem nedovoljnih obrazloženja za zahteve za pritvor, naglašavajući da veoma često sudovi jednostavno stavljaju pečat na zahteve tužilaca. U mnogim slučajevima sudovi su koristili standardizovane i stereotipne formulacije pri čemu nisu uzimali u obzir specifične okolnosti, i stoga nisu uspeli da obrazlože zbog čega su osumnjičeni lišeni slobode. Pored toga, kritikovan je i vremenski period pritvora: Evropska komisija je 2008. godine konstatovala da su pritvorenci u proseku čekali na početak suđenja po godinu do godinu i po dana.

Iako je u porastu primena nešto manje nametljivih

mera, kao što su kućni pritvor ili oduzimanje pasoša, još uvek su prisutne brojne slabosti u vezi sa procesom upravljanja predmetima. Široko rasprostranjeno kašnjenje u obradi predmeta rezultira potencijalno dužim neopravdanim pritvorima. Štaviše, većina presuda sadrži nedovoljna obrazloženja činjenica za osnovanu sumnju, i izgleda da se mera pritvora primenjuje nasumično, bez doličnog razmatranja svih relevantnih faktora, uključujući i krajnju presudu.

EULEX će nastaviti da nadgleda, podučava i savetuje o alternativama za pritvor u skladu sa zakonskim odredbama i međunarodnim standardima te najboljim evropskim praksama.

Priručnik za upravljanje tužilaštvom (PUT) objavljen je u maju 2010. godine s ciljem da se poboljša upravljanje predmetima tužilaštva. U PUT se

predviđa jačanje transparentnog i nepristrasnog sistema dodeljivanja predmeta u svim okružnim i opštinskim sudovima.

Informativni sistem za upravljanje tužilaštvom (ISUT, koji je usklađen sa Informativnim sistemom za upravljanje predmetima koji koriste sudije) uvodi se u svim tužilaštvima, a u većini okružnih postoji infrastruktura za IT. Prepreku njegovom punom sprovođenju čini nedostatak kapaciteta za održavanje sistema. Novoimenovanim tužiocima je potrebna obuka u korišćenju ISUT.

Prema mišljenju lokalnih tužilaca, efikasnost u istragama i krivičnom gonjenju teških krivičnih dela ometaju nedostatak prostorija za rad, nedostatak vozila i nedostatak pomoćnog osoblja.

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX je 2009. godine konstatovao nedostatak zajedničkih pravila za postupke provere dokaza, koja bi kosovskim tužiocima služila kao uputstva za procenu dokaza. EULEX je takođe primetio potrebu da KP i TSK usvoje i sprovedu postupke za pretpretresnu proveru dokaza. Napredak je zabeležen 2010. godine kada su postupci za proveru dokaza usvojeni na celom Kosovu.

Tužioci iz EULEX-a nastavljaju da nadgledaju svoje lokalne kolege u korišćenju obrazaca za pregled predmeta, na osnovu provere dokaza koja sadrži obrazloženje za presudu, dokaza koji su na raspolaganju, poteškoća koje bi mogle ometati krivično gonjenje i mera za uklanjanje tih poteškoća. Konačni pregled nakon završetka istrage i pre potvrđivanja optužnice treba da sadrži procenu tužioca o realnim osnovama za osudu.

UPOREDNI PRIKAZ

Kosovski tužioci i Kosovska policija su od 2009. godine povremeno radili u ekipama, ali nivo saradnje nije institucionalizovan.¹³⁰

Opštu slabu komunikaciju između Kosovske policije, opštinskih i okružnih tužilaca i sudova je takođe

konstatovao KIPRED, zaključivši da je slaba koordinacija rada često glavni uzrok nezadovoljavajućih rezultata u krivičnim istragama na Kosovu. Kao rezultat toga, mnogi predmeti ostaju otvoreni, ili se predmeti šalju i vraćaju od tužilaca do policijskih inspektora i obratno, bez suštinskih rezultata¹³¹. Mesečni sastanci u vezi sa predmetima između EULEX-ovih i kosovskih tužilaca, koji se održavaju pre pretresa, pokazali su u nekim regionima bolju saradnju između Kosovske policije i kosovskih tužilaca.¹³² Izgleda da je autonomija tužilaca poboljšana kao rezultat nedavno otpočete sudske reforme. Očekuje se da će nova struktura sistema tužilaštva koja je određena novim Zakonom o Državnom tužilaštvu¹³³ – naročito kada je reč o spajanju opštinskih i okružnih tužilaštava – postepeno uticati na poboljšanje saradnje između kosovskih tužilaca i policije.

koja uključuju ugrožene svedoke i teška krivična

KRIVIČNI I GRAĐANSKI POSTUPCI

Zaplena sredstava, iako predviđena kosovskim zakonodavstvom¹³⁴, kao mera do sada nije primenjivana u teškim krivičnim postupcima, niti u bilo kom drugom postupku, s obzirom da se primena iste suočava sa mnogim preprekama. Neuspešna primena mera zaplene negativno utiče na prevenciju krivičnih dela¹³⁵; zaplena sredstava biće predmet daljih napora u nadgledanju, podučavanju i savetovanju.

Aktivirane su mere izdavanja nacionalnih i međunarodnih naloga za hapšenje zbog teških krivičnih dela. EULEX procenjuje važeću praksu sprovođenja naloga za hapšenje u skladu sa željenim standardima.

Razmotreni su dobri standardi u vezi sa sudskim postupcima protiv maloletnih lica, dok je potreban napredak u tretiranju žrtava nasilja u porodici, kao i u postupcima povezanim sa slučajevima trgovine ljudima.

Započet je plan uvođenja nagodbe o priznavanju krivice. EULEX-ove sudije i tužioci održali su trening u Okružnom sudu u Prištini, o sprovođenju odredbi povezanih sa nagodbom o priznavanju krivice.

UPOREDNI PRIKAZ

Programski izveštaj EULEX-a za 2009. godinu procenio je nekoliko zahteva za mere zaštite svedoka u postupcima, podnetih od strane kosovskih sudija i tužilaca u predmetima teških krivičnih dela¹³⁶. Mere zaštite svedoka nisu smatrane efikasnim u kosovskom usko-povezanom društvu¹³⁷, i ograničena tehnička saznanja lokalnog pravosuđa bila su još jedna prepreka u sprovođenju mera zaštite i uslova za anonimnost.¹³⁸

EULEX ohrabruje SSK, TSK, kosovske sudije i tužioce da nastave sa podržavanjem efektivne primene mera zaštite svedoka u krivičnim delima

dela. Pored toga, on nastavlja da podržava pravilnu raspodelu predmeta teških krivičnih dela, kroz nadgledanje, podučavanje i savetovanje u predmetima teških krivičnih dela.¹³⁹ Ostvaren je izvestan napredak: EULEX je zabeležio napore da se garantuje zaštita svedoka u nekim postupcima od visokog značaja. APEP potvrđuje da je određen pravni okvir, da se započne sa procesom izrade nacrtu Zakona o zaštiti svedoka i koncepcije Programa za zaštitu svedoka.

EULEX-ove sudije navode smanjenje u smislu izricanja sudskog pritvora, uz primenu manje invazivnih mera. Bez obzira na to, puno treba učiniti kad je u pitanju donošenje odluka o sudskom pritvoru, pogotovo kad su u pitanju odluke tužilaštva da se započne sa istragama (podržanim dovoljnim dokazima). Zabeležene su odluke koje nisu u skladu sa zakonskim odredbama, sa posebnim osvrtom na dužinu trajanja sudskog pritvora (produžetak i maksimalni period. Kršenja zakonom propisanog perioda od 48 časova¹⁴⁰ dogodila su se u periodu između podnošenja žalbi i upućivanja slučaja Vrhovnom sudu na pisarnicama okružnih sudova.

Procenjuje se da su ponovljeni sudski pretresi u građanskim parnicama opteretili građanske sudove od 2009. godine, značajno doprinoseći povećanju broja nagomilanih građanskih parnica.

SUD	SUDSKI	OD		PRIMLJENI	UKUPAN BROJ.	ZAVRŠENIH	BROJ PREDMETA NA ČEKANJU NA KRAJU GODINE	POVEĆANJE U % U POREĐENJU SA PREDMETIMA NA			
		PREDMETI	NASLEĐENI					2009. GODINE			
	POSTUPCI	IZ PRETHODNE			PREDMETA			2009.	2010.	2010.	
		GODINE						GODINE		GODINE	
		2009.	2010.	2009.	2010.	2009.	2010.	2009.	2010.	2010.	
Vrhovni		6.017	2.399	2.491	3.294	3.526	3.202	3.079	2.491	2.938	17,94%
sud	5.693										
Okružni		19.644	8.754	9.187	10.889	10.457	10.456	8.89	9.187	10.754	17,06%
sudovi	19.643										
Trgovinski		2.795	1.329	1.541	1.063	1.254	851	848	1.541	1.947	26,35%
Sud	2.392										
Opštinski		507.835	173.28	200.748	392.281	307.087	364.813	287.743	200.748	220.092	9,64%
Sudovi	565.561										
Ukupno	593.289	536.291	185.762	213.967	407.527	322.324	379.322	300.56	213.967	235.731	10,17%

Takođe je izražena zabrinutost u vezi sa obrazloženjima činjeničnog stanja datih prvostepenim sudijama od strane drugostepenih sudija u vezi sa pitanjima koja su dovela do vraćanja predmeta. Kao posledica toga, EULEX je naglasio potrebu da se ukine pravna osnova za ponavljanje procesa, kao i da SSK izda uputstvo da drugostepene sudije proslede građanske procese uz predstavljanje obrazloženja. Podaci SSK pokazuju da je 2010. godine broj predmeta upućenih iz okružnih u opštinske sudove iznosio oko 65,90 % završenih postupaka (odnosno 24,7% krivičnih postupaka, 21,5% građanskih parnica, 18,9% privrednih postupaka).

Podaci Odeljenja za statistiku SSK pokazuju povećanje u broju predmeta od 10,17% između 2009. i 2010. godine¹⁴¹. Nasleđeno je 213.967 predmeta iz 2009. godine, dok je od ukupnog broja od 322.324 novih predmeta pristiglih 2010. godine, završeno 300.560 predmeta, imajući za rezultat ukupno 235.731 nezavršenih postupaka do kraja

2010. godine (+10,17 % u odnosu na podatke iz 2009. godine). U tom kontekstu vredno je pomenuti da je broj sudija smanjen sa 176, koliko ih je bilo 2009. godine, na 168, koliko ih je ostalo 2010. godine.

Ukupan broj od 104.777 građanskih parnica i 13.429 krivičnih postupaka još uvek nije završen, iščekujući izvršenje odluka do kraja 2010. godine, sa povećanjem od 17,5 % i 4,4 % u poređenju sa podacima iz 2009. godine (95.306 građanskih parnica i 6.753 krivičnih postupaka), Izveštaj MKG navodi da je efikasnost pravosuđa umanjena neizvršenjem sudskih odluka.¹⁴²

EULEX preporučuje veći broj službenika u sudovima da bi se omogućilo vođenje postupaka.¹⁴³ BIRN je naglasio nedostatak izvršnih sudija u opštinskim sudovima kao razlog neizvršenja presuda u određenom roku, i navodi da je broj službenika koji obavljaju tu funkciju nedovoljan za količinu neizvršenih presuda. Osim toga, sudovi navode da je nedostatak vozila za

rad na terenu bio jedan od uzroka niske stope izvršenja.¹⁴⁴

EULEX-ove sudije koje nadgledaju građanske parnice zapazile su praksu odlaganja izvršenja od strane prvostepenih sudova, dok žalbeni proces ne bude završen. Ova praksa nije bila u skladu sa zakonom i ona je doprinela dužini izvršenja i povećanju broja zaostalih predmeta. Skupština EULEX-ovih sudija savetuje da se originalni sudski spisi pošalju drugostepenom sudu u slučaju žalbe, uz istovremeno čuvanje kopije spisa u prvostepenom sudu za postupak izvršenja. Ovaj savet se na pravi način sprovodi u većini sudova i izvršenje presuda u građanskim postupcima u kojima je podneta žalba se nastavlja.

prvostepenih odluka koje, prema drugostepenom sudu, nisu na jasan i ispravan način ustanovile

Kada upoređujemo završene predmete sa novim predmetima, 2010. godine, efikasnost sudija¹⁴⁵ povećana je za 41,37% u građanskim parnicama, i za 90,82 % u krivičnim postupcima.¹⁴⁶ I zaista, izgleda da Nacionalna strategija SSK za smanjenje broja zaostalih predmeta ima pozitivne efekte. Tim zadužen za sprovođenje strategije takođe ostvaruje napredak u drugim oblastima (npr: izradi nacrtu odredbi za norme o obimu posla i podsticanje sudija/tužilaštava). Plan strategije takođe omogućuje reviziju važećeg zakonodavstva radi predlaganja relevantnih amandmana, takođe pokrivajući pitanje ponovnih sudskih postupaka.

Praksa drugostepenog nivoa da sistematski vraća predmete na ponovno suđenje prvostepenom nivou ima za rezultat opterećenje za sve strane, i predstavlja pretnju za funkcionalnost samog pravnog sistema. Stoga ova praksa treba da bude ispravljena. Upućivanje predmeta na ponovno suđenje ne treba nikad da bude pravilo, već izuzetak. To je odluka koja mora biti pažljivo razmotrena na drugostepenom nivou i usvojena samo pod izuzetnim okolnostima. EULEX-ove sudije razmatrale su to pitanje sa sudijama Vrhovnog suda Kosova i dogovorili se o principu koji će biti praćen u svim žalbama podnetim protiv

činjenice. U ovom slučaju sud će imati sledeće proceduralne mogućnosti:

- Da sprovede novu procenu dokaza koji su na raspolaganju u sudskim spisima i da ustanovi činjenice na jasan i pravilan način u drugostepenoj presudi (član 424. stav 4. i član 426. stav 1. PKZK/član 381. stav 1. u zaključku ZKPSFRJ).
- Da zakaže saslušanje na drugostepenom nivou da bi se ustanovile činjenice (član 441. i član 413. stav 4. PKZK/ članovi 372. i član 373. stav 1. ZKPSFRJ).
- Da pošalje predmet na ponovno suđenje prvostepenom sudu, uzimajući u obzir da ova mogućnost može biti upotrebljena pod izuzetnim okolnostima kada nije moguće ustanoviti činjenice na drugostepenom nivou prema stavovima 1. i 2. gore (član 424. stav 1. u zaključku / član 385. stav 1. ZKPSFRJ).
- Da oslobodi optuženog po osnovu da ne postoji dovoljno dokaza da se podrže optužbe, uzimajući u obzir da ova opcija može biti upotrebljena samo kada nije moguće ustanoviti činjenice u skladu sa stavovima 1, 2. i 3. gore (član 420. stav 4, čitati u vezi sa članom 390. stavom 3. PKZK / član 381.

stav 1. u zaključku, čitati u vezi sa članom 350.
stavom 3. ZKPSFRJ).

MINISTARSTVO PRAVDE I ODELJENJE ZA SUDSKU MEDICINU

UPOREDNI PRIKAZ

EULEX-ovom procenom iz 2009. godine ustanovljeni su određeni nedostaci u Ministarstvu pravde (MP) i Kancelariji za nestala lica i sudsku medicinu (KNLSM). Ti nedostaci uključivali su lošu formulaciju pravila i nedostatak sposobnosti izrade pravnih nacrti, nedovoljne kapacitete u oblasti međunarodne pravne saradnje unutar MP, kao i nedostatke u radu KNLSM, pogotovo u Odeljenju za sudsku medicinu.

Pravni okvir za razvoj politike i zakonodavstva ostaje među najvažnijim izazovima za MP¹⁴⁷.

Ministar pravde preuzeo je odgovornosti u oblasti Međunarodne pravne pomoći (MPP) na osnovu Administrativnog uputstva usvojenog 20. marta 2009. godine, koje je na početku važno samo za one zemlje koje su priznale nezavisnost Kosova, a koje je kasnije dopunjeno administrativnom odlukom donetom 30. septembra 2009. godine – na osnovu kojeg su proširena ovlašćenja i na zahteve upućene prema i od strane takozvanih „zemalja koje ne priznaju nezavisnost“.¹⁴⁸

Nakon toga je usledilo Administrativno uputstvo namenjeno kosovskim sudovima, kojim su naglašene procedure za podnošenje zahteva za dobijanje, i odgovore na međunarodnu pravnu pomoć.

Prenos odgovornosti za MPP sa Pravnog odeljenja UNMIK-a na lokalne institucije prekinuo je svu komunikaciju sa Srbijom – koja čini 30% svih zahteva¹⁴⁹. Srpski organi vlasti nastavljaju sa odbijanjem zahteva sa Kosova, ne priznajući dokumenta koja u sebi sadrže pečate ili simbole koji se odnose na kosovske institucije.

maja 2011. godine postala je odeljenje, sa dve uprave: Uprava za međunarodnu pravosudnu saradnju u krivičnim i građanskim pitanjima i Uprava za međunarodnu saradnju. Kancelarija je sada direktno podređena ministru i očekuje se da njen novi sastav poveća njenu efikasnost. Početkom 2011. godine popunjena su sva slobodna radna mesta.

UPOREDNI PRIKAZ

Nedostaci u prevodilačkoj jedinici i nedostatak alternativnih mogućnosti bili su neki od glavnih problema koje je EULEX naveo tokom 2010. godine, i oni su činili značajnu prepreku usaglašavanju Kosova sa međunarodnim standardima i slanju zahteva na zvaničnom jeziku države koja prima zahtev.¹⁵⁰

Zakon o međunarodnim otmicama dece septembra meseca 2010. godine prošao je proceduru prvog čitanja u Skupštini Kosova. Ministarstvo pravde obavestilo je Hašku konferenciju o privatnom međunarodnom pravu o usvajanju novog Zakona o građanskim aspektima međunarodnih otmica dece, od strane Skupštine, tražeći pomoć i podršku u obučavanju službenika na Kosovu.

Sačinjen je nacrt Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim procesima, i taj nacrt podnet je Skupštini na prvo čitanje jula 2011. godine. EULEX je obnovio svoje interesovanje o pravnom kapacitetu MP u vezi sa međunarodnim konvencijama i zakonodavstvom EU, koji se zasniva na postojećim i mogućim sporazumima, kao i na najboljim evropskim postupcima kroz aktivnu podršku pruženu kroz NPS.

MP je predložilo 30 nacrti sporazuma sa različitim zemljama EU i zemljama u regionu o transferu

Sudska medicina

osuđenih lica. Prvi od 30 predloženih sporazuma bio je bilateralni sporazum između Belgije i Kosova, o transferu osuđenih lica, zaključen juna 2010. godine, i ratifikovan 21. septembra.

U oblasti međunarodne saradnje, aprila 2011. godine, potpisana su tri sporazuma (o izručivanju, međusobnoj pravnoj pomoći i transferu osuđenih lica) između BJRM i Kosova. Sporazum će stupiti na snagu danom ratifikacije.

U oblasti MPS, maja 2011. godine, potpisana su tri sporazuma između Turske i Kosova, o izručivanju, transferu osuđenih lica i međusobnoj pravnoj pomoći¹⁵¹.

Završeni su pregovori između Kosova i Švajcarske, vođeni oko sporazuma o transferu osuđenih lica.

U toku je diskusija o zaključivanju međunarodnih pravnih sporazuma sa Slovenijom, Italijom, Bugarskom, Albanijom i Nemačkom. EULEX pruža podršku pregovaračkom procesu. Takođe je bila pružena pomoć delegaciji MP tokom njene posete Nemačkoj, radi početka pregovora o postizanju

sveobuhvatnog sporazuma iz oblasti međunarodne saradnje za pružanje pravne pomoći sa Jedinicom Evropske unije za sudsku saradnju (EUROJUST). Delegacija EUROJUST-a susrela se sa predstavnicima Ministarstva pravde, kad je bilo reči o pojačavanju borbe protiv prekograničnog kriminala. Kad je u pitanju pristupanje Kosova bilateralnim međunarodnim sporazumima, ukaz predsednika o pristupanju sporazumima o MPP između Austrije i SRJ ratifikovan je 9. juna 2011. godine.

Poseban cilj bio je formiranje kosovske jedinice za pratnju prilikom izručivanja. Zbog nedostatka funkcionalne jedinice za pratnju u MP, EULEX je omogućio pratnju osobama izručenim na Kosovo. Ta jedinica postala je operativna i uspešno je sprovedla nekoliko procedura izručivanja.

Odeljenje za sudsku medicinu (OSM) apsorbovalo je sve odgovornosti koje je prethodno imala Kancelarija za nestala lica i sudsku medicinu, i njegov novi direktor moraće da učini novo Odeljenje operativnim da radi na strategijama, kao i da se izbori sa logističkim i rukovodećim problemima. Nagomilani problemi doprineli su povećanju broja nerešenih slučajeva, otežavajući rad tužilaca. Rad OSM bio je prekinut štrajkom zaposlenih, koji su zahtevali veće plate, dodatno otežavajući pružanje usluga. Uprkos izazovima, primećeno je nekoliko pozitivnih stvari:

Forenzički rad na terenu

Zakon o formiranju Odeljenja sudske medicine (OSM) stupio je na snagu avgusta 2009. godine. U toku je izrada podzakonskih akta za Zakon o formiranju Odeljenja sudske medicine. Zakon o sudsko-medicinskim procedurama stupio je na snagu juna 2010. godine. Zakon je smatran značajnim uspehom i veoma važnim korakom u stvaranju pravnog okvira za sudsku medicinu i srodne discipline. Sudsko-medicinski resursi na Kosovu su danas centralizovani pod Odeljenjem za sudsku medicinu (sa izuzetkom Jedinice za sudsku medicinu u sklopu KP), čime je omogućeno koherentno upravljanje i eventualni razvoj.

Tokom 2010. godine primećeni su znaci političkog mešanja i lošeg upravljanja.¹⁵² Rana tehnička ograničenja u radu OSM imala su za rezultat nedostatak u pružanju kvalitetnih usluga, uz nastavljeno zapostavljanje osposobljavanja zaposlenih.

zatrašivanja zatvorenika. Ovaj problem je najteži u zatvoru Dubrava. Zatvorska uprava ispred PSK i PJ

POPRAVNA SLUŽBA KOSOVA (PSK)

Popravna jedinica EULEX-a (PJ) pruža tehničku pomoć i ključnu podršku Popravnoj službi Kosova (PSK). Izrađen je zajednički Program NPS, koji pokriva ključne oblasti kao što su bezbednost i delovanje, upravljanje zatvorskom populacijom, strateško upravljanje i administracija.

Oblasti fizičke i „dinamičke“ bezbednosti i dalje su najveći izazov za PSK, prilikom razmatranja celokupne izgradnje kapaciteta uključene u nju. Nedavno bezbednosno osavremenjivanje ustanova uključilo je novi sistem video nadzora u svim pritvorskim centrima, zajedno sa osavremenjivanjem sistema video nadzora u zatvoru Dubrava i nabavku dodatne bezbednosne opreme da bi se povećala bezbednost u zatvorima.

EULEX je pomogao PSK da poboljša bezbednost tako što joj je pozajmio tri rentgen mašine. Dve mašine su instalirane na ulaznim tačkama u zatvoru Dubrava, a jedna na glavnoj kapiji Pritvorskog centra u Mitrovici. PJ EULEX-a i PSK pripremile su radionicu obuke na osnovu najboljih postupaka, da bi se osoblje upoznao sa novom opremom i procedurama pretresanja. Ukupan broj od 36 pripadnika PSK, uključujući 5 pripadnika iz Pritvorskog centra u Mitrovici, završio je radionicu, a 7 pripadnika sudelovalo je u radionici namenjenoj obučavanju instruktora: PSK sada može samostalno sprovesti obuku namenjenu zaposlenima iz te oblasti. Kao rezultat toga, došlo je do povećanja količina otkrivene i zaplenjene robe, a gde je to bilo potrebno, pomoć je bila pružena od strane Kosovske policije. Rentgen mašine modernizovale su postupak pretresa koji sprovodi PSK i delovale su kao vizuelna prepreka za krijumčarenje robe. Komesar PSK je takođe izdao novo naređenje o rukovanju sa konfiskovanim sredstvima.

Formalni EULEX-ov program podučavanja pomogao je PSK da poboljša upravljanje ljudskim resursima i administraciju u pritvorskim centrima i zatvorima. Pritisak da se nelegalna sredstva prokrijumčare u zatvor je direktna posledica

EULEX-a ostvarila je napredak u borbi protiv te pojave.

Nakon procene potreba za obukom, sprovedene aprila 2010. godine, EULEX-ovi posmatrači popravne službe blisko su saradivali sa, i podržavali, rukovodioca obuke u zatvoru Dubrava, da pruži osnovnu obuku tokom protekle godine, koja je uključivala:

Izveštavanje o bezbednosti: Obuka je bila održana kroz radionice namenjene svim činovima osoblja PSK, i pokazala se kao korisna, s obzirom da je povećan broj izveštaja o informacijama. Podaci navode da je 450 članova osoblja prošlo kroz obuku, uključujući civilno osoblje.

Program formalnog podučavanja: Program formalnog podučavanja bio je izrađen i sproveden od strane EULEX-ovih kontrolora blokova iz PJ, i bio je namenjen osoblju PSK zaposlenom u bloku za visoko rizične zatvorenike u zatvoru Dubrava: ukupno je podučavano 52 pripadnika PSK, svih činova. Planira se da se program proširi na novo osoblje u tom bloku: program će sprovesti nadzornik iz PSK, a kontrolisaće ga rukovodilac obuke iz PSK. PJ EULEX-a nadgledaće sprovođenje programa. Direktor zatvora namerava da ovaj program uvede u svim ostalim delovima zatvora.

Primećeno je sveobuhvatno poboljšanje u programima koji se odnose na upravljanje zatvorskom populacijom, unutar PSK, zahvaljujući posebnom fokusu sadržanom u Strateškom planu PSK za 2011. godinu.

PSK trenutno koristi dokument za planiranje kazni, koji odražava preporuke iznete u Dodatku Rec (2003)23 – Planiranje kazni 9-10, donetom od strane Saveta Evrope. U toku je formulisanje pravila Jedininstvenog režima za zatvorenike, i očekuje se njegovo odobravanje od strane komesara. Nastavlja se sa odgovarajućim sprovođenjem poseta zatvorenicima u svim zatvorima na Kosovu, i dužina trajanja poseta je povećana, na osnovu preporuke date od strane EULEX-a.

Preostali izazovi uključuju a) nedovoljan broj socijalnih radnika iz PSK, u zatvoru Dubrava, koji bi efikasno sprovodili planiranje kazni za sve zatvorenike; b) nedostatak modernih programa rehabilitacije na raspolaganju zatvorenicima, npr: odvikavanje od droga; c) smeštanje različitih kategorija zatvorenika u istom bloku.

MP je planiralo da tokom 2011. godine prenese pitanja ljudskih resursa na PSK. PSK potrebno je

adekvatno vreme i stalna podrška, da bi ona bila u mogućnosti da na adekvatan način upravlja svim problemima koji se odnose na ljudske resurse, kao što su zapošljavanje, podaci o zaposlenima, disciplinska pitanja, analize zapošljavanja, isplata zarada.

Nakon prenosa pitanja koja se odnose na ljudske resurse, uslediće prenos budžeta i nabavke.

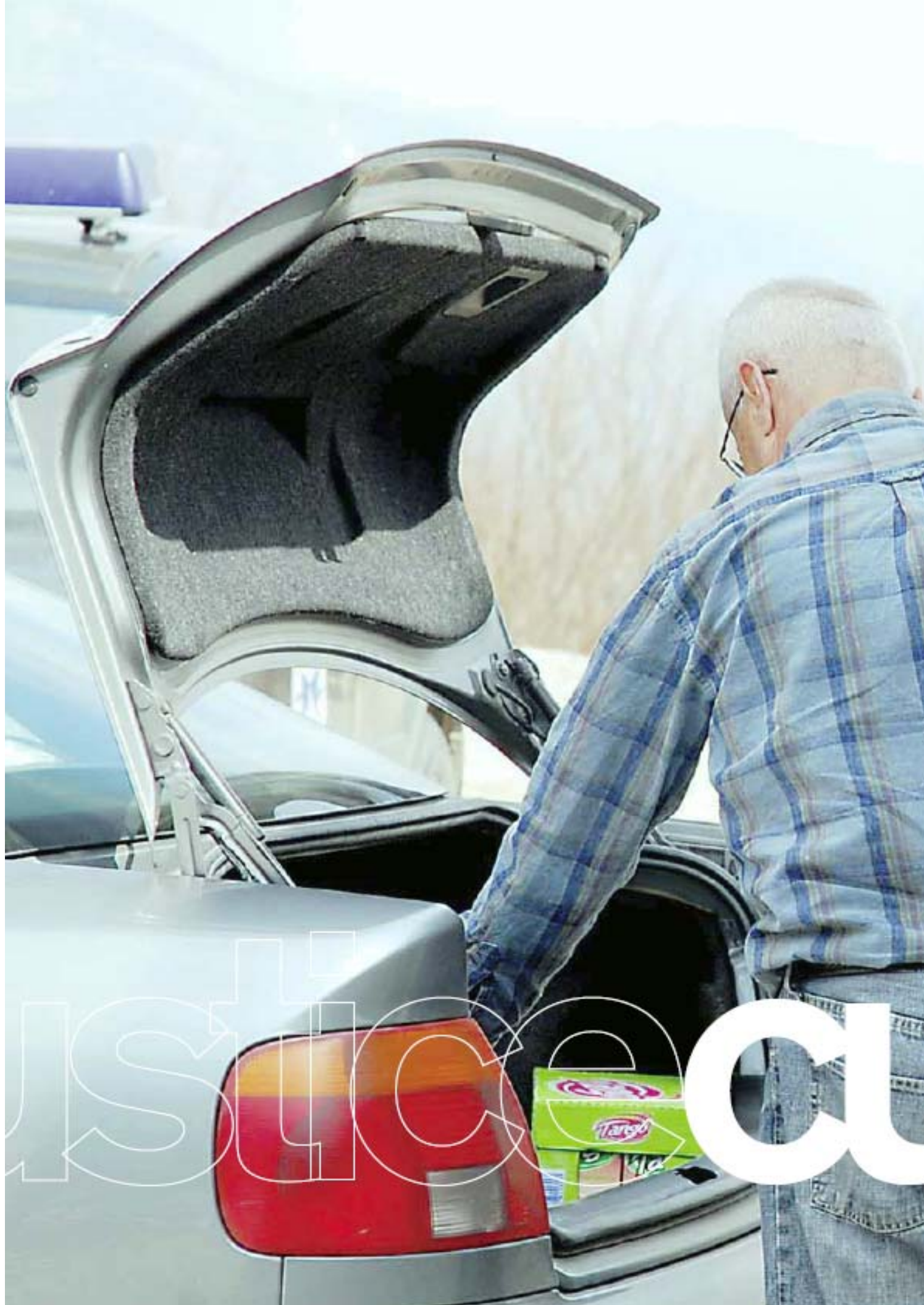
Direktna kontrola PSK nad sredstvima i nabavkom povećaće njihove sposobnosti u dugoročnom planiranju i efikasnosti troškova. To će biti izazovna prilika za PSK i neophodan korak da ona postane nezavisna i odgovorna agencija. To treba da pomogne u oblastima u kojima su primećene slabosti, kao što su zalihe u zatvorima (nedostatak hrane i medicinskih sredstava, na primer, doveo je do nedavnih štrajkova glađu i drugih vidova protesta među zatvorenicima) i zapošljavanje i razvoj članova osoblja. PSK ima ograničeno iskustvo u

upravljanju budžetom, finansijama i nabavkom, i stoga će misija nastaviti sa pružanjem saveta i pomoći u vezi sa tim problemima.

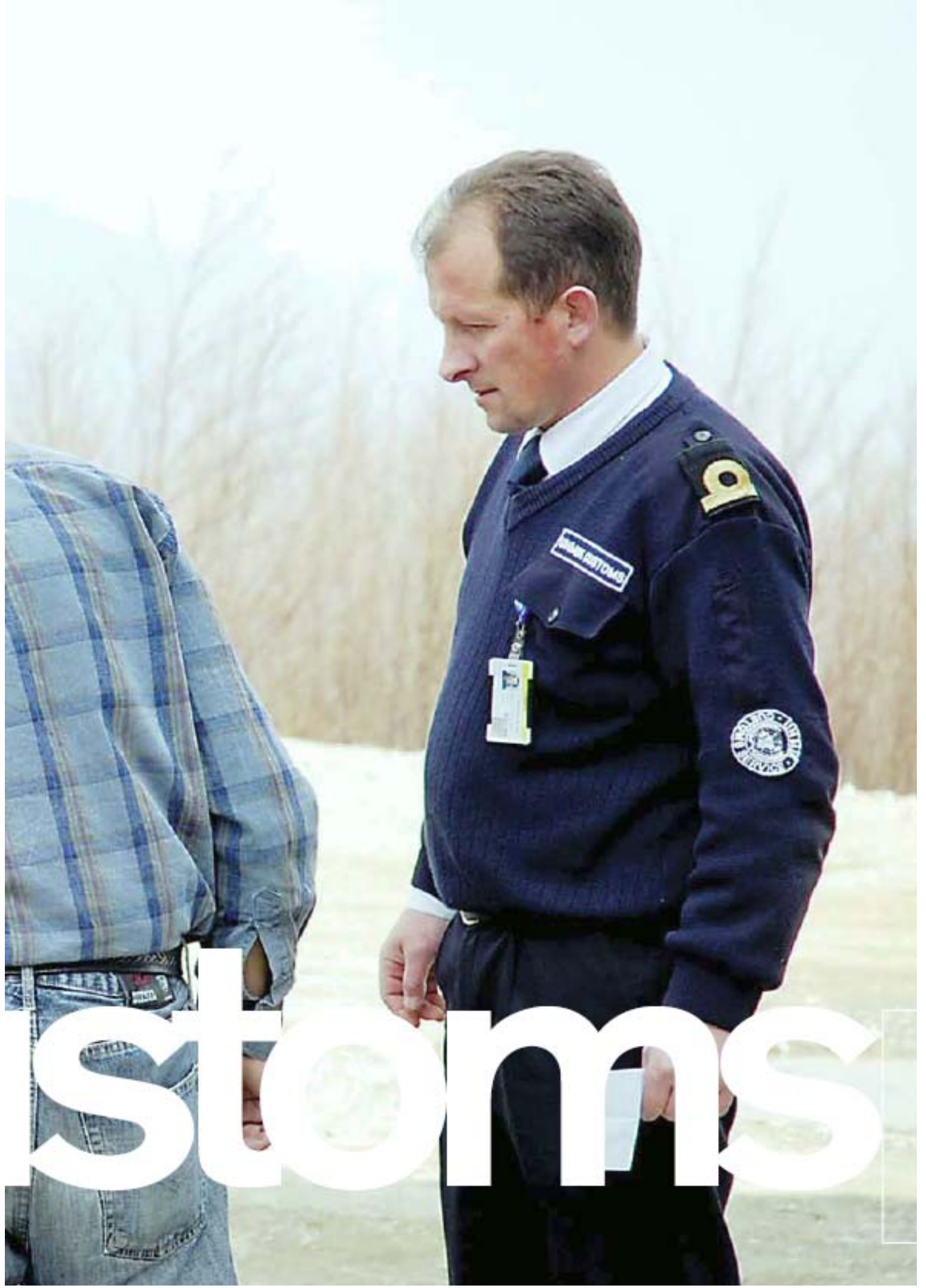
Radna grupa PSK/EULEX-a od oktobra 2010. godine sprovodila je reviziju postojećih administrativnih uputstava, da bi osigurala usklađenost sa novim Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija (ZIKS), radna grupa je pripremila dodatna uputstva da bi se ispunile sve potrebe predviđene novim Zakonom.

PSK priznaje da su potrebna poboljšanja u vezi sa strategijom ljudskih resursa. Sprovedena je analiza potrebe za zapošljavanjem da bi se otklonili postojeći organizacioni nedostaci: organizaciona struktura na nivou GŠ; sveobuhvatna struktura činova; nedostatak eksperata u određenim oblastima, pitanja su koja zaslužuju pažljivo razmatranje. PSK priznaje da odnos osoblje – zatvorenici treba da bude poboljšán, i da postojeće osoblje može biti raspoređeno u druge ustanove, kada se započne sa njihovom upotrebom, pristajući na preraspodelu finansijskih sredstava u druge svrhe.

Razvoj centralizovane baze podataka/informativnog sistema PSK zahteva stručnost i stalne finansijske resurse. Nedostatak nacionalne baze podataka i sistema evidentiranja utiče na sve oblasti upravljanja zatvorom od strane PSK, administraciju i aktivnosti. PSK od jula 2011. godine nije u mogućnosti da prikuplja informacije o stopi recidiva, stoga ne može da planira efikasnu rehabilitaciju, i reintegrisanje u društvo nastavlja da biva otežano.

STUDIO

Customs

U svom Izveštaju za 2009. godinu, EULEX je uvažio usvajanje primarnih zakona o KC, sprovedeno krajem 2008. godine. Zakon o carini bio je usaglašen sa standardima EU i inspirisan evropskim Zakonom o carini. Slično tome, Evropska komisija (EK) navela je izvestan napredak u oblasti carine: služba je dobila nove planove EU o carini, koji su jasno predstavili najbolje kriterijume EU zasnovane na praksi, čiji je cilj merenje njenog operativnog kapaciteta i određivanje planova za buduću reformu carine, kao i za usaglašavanje sa međunarodnim pravilima i standardima¹⁵³.

Izveštaj EK o napretku ostvarenom na Kosovu za 2008. godinu ustanovio je da su zakoni o KC u skladu sa evropskim standardima, i naveo je relativna poboljšanja u aktivnostima Kosovske carine. Da bi pomogao i ispravio nedostatke i rešio postojeće probleme, EULEX je formulisao niz preporuka za dalje poboljšanje rada službe¹⁵⁴. Te preporuke su nakon toga strukturirane u četiri aktivnosti nadgledanja, podučavanja i savetovanja, koje će u daljem tekstu biti naglašene po pitanjima ciljeva i rezultata.

Jedna od oblasti interesovanja EULEX-a bila je da podučava i savetuje generalnog direktora Kosovske carine (GD) i direktore o ažuriranju operativnih planova, uključujući integraciju strategije o Integrisanom upravljanju granicom (IUG), i strategiju vlade protiv organizovanog kriminala.

UPOREDNI PRIKAZ

Početna procena nacrtu operativnih planova uprava za 2009. godinu prikazala je nejednake standarde kvaliteta, počevši od detaljnih do široko definisanih aktivnosti, bez određivanja jasnih ishoda. Generalno, izgleda da ne postoji nikakva integracija ili sjedinjavanje operativnih planova u jedan plan, sa jasno određenim ciljevima za celokupnu KC.

Stoga se EULEX fokusirao na podučavanje i savetovanje o tome kako uključiti planove različitih direkcija u jedinstveni plan, jasno definišući ciljeve i odgovornosti. Posebna pažnja data je integraciji svih elemenata nedavno usvojene nacionalne Strategije

o IUG i buduće strategije vlade za borbu i prevenciju organizovanog kriminala.

KC je početkom 2010. godine izradila nacrt novog Strateškog operativnog okvira (SOO) za period 2010-2012. godine. Ovaj SOO bio je procenjen od strane EULEX-ovih savetnika marta 2010. godine, i komentari su podeljeni sa KC. Dokument je u velikoj meri bio fokusiran na tekuću godinu, tako da su mu nedostajale specifična vizija i ključne oblasti za reviziju učinka u ciljanom periodu. Preporuke su uključivale potrebu da se strukturira sadržaj SOO kad su u pitanju „vizija, misija, vrednosti i strateški ciljevi“, uz istovremeno razvijanje tri glavne strategije: strategija odnosa biznis/klijent, strategija sprovođenja zakona (uključujući carinsku kontrolu), i strategija o resursima. U tom slučaju bi akcioni ili operativni planovi bili idealno usklađeni sa vremenskim okvirima navedenim u SOO.

Konačna verzija SOO bila je objavljena i na osnovu tog Okvira KC je izradila nacrt Akcionog plana za 2010. godinu; integrisana priroda ovog novog zajedničkog plana bila je od koristi.

Obe strategije, IUG i strategija borbe protiv organizovanog kriminala navedene su u SOO KC za 2010-2012. godinu kao deo jednog cilja; te strategije detaljno su opisane u Akcionom planu KC

za 2010. godinu, koji predstavlja dodatak SOO.

GD KC promenio je prethodni sistem, prema kojem je svaka direkcija imala sopstveni operativni plan (OP), tako što je izradio jedinstveni OP, određujući jasne ciljeve unutar organizacije. Novi koncept sadržavao je zajedničke i individualne zadatke i odgovornosti uprava.

UPOREDNI PRIKAZ

Početna procena sprovedena od strane EULEX-a zaključila je da je potrebna temeljna revizija da bi se proverili svi postojeći podaci i metode procesa analize rizika unutar KC.

Provera vozila i robe zasnivala se na proceni rizika SUIT (Sistem upravljanja informacijama o tržištu), koja je carinskim službenicima davala zadatak da sprovede provere, tokom obrade carinskih deklaracija: taj sistem bi automatski birao vozila ili robu za sprovođenje provere. Međutim, EULEX-ovi stručnjaci na terenu su došli do zaključka da je upotreba samog SUIT trebalo da bude razmotrena, s obzirom da je na osnovu zapažanja ustanovljeno da visok procenat kontrolnih mera nije bio zasnovan na selektivnosti, kao i da nije jasno da li su ti profili nastali kao rezultat procene rizika. Slična situacija primećena je na Međunarodnom aerodromu u Prištini, gde je identifikovana potreba za stavljanje većeg naglaska na obuku carinskog osoblja o profilisanju i unapređivanju procene rizika¹⁵⁵.

Službenici Kosovske carine već su bili uključeni u obuku pruženu od strane projekta EK „Jačanje vladavine prava“, projekat koji je namenjen kosovskoj graničnoj policiji. Ove obuke uključivale su načela obaveštajnog načina policijskog rada, koja su, prema početnim povratnim informacijama, bila dobro primljena od strane carinskih službenika¹⁵⁶.

Procene su potvrdile nedovoljnu upotrebu obaveštajnih podataka u Kosovskoj carini. Tehnička pitanja, kao što je nedostatak odgovarajućeg sistema IT i baze podataka usaglašene sa obaveštajnim potrebama još uvek nisu rešena. KC je marta 2011. godine izradila plan o bazi podataka, uz pomoć programa EU-CTA. Sredstva namenjena

ovoj novoj bazi podataka biće obezbeđena od strane međunarodnih donatora.

UPOREDNI PRIKAZ

EK je 2008. godine navela da, uprkos poboljšanoj saradnji između različitih kosovskih agencija uključenih u IUG, još uvek nema nikakvih formalnih sporazuma o IUG sa susednim zemljama, niti zvaničnih sporazuma o operativnoj saradnji među različitim akterima¹⁵⁷.

EULEX je na isti način procenio nizak stepen koordinacije između KC i drugih agencija za sprovođenje zakona, naročito sa KP i Javnim tužilaštvom (JT). Potonja je pokazala nedostatak poverenja u sposobnost KC da se suoči sa pitanjima teških krivičnih dela, na taj način pružajući malo, ili nimalo podrške KC da ispita i krivično procesuirat takve slučajeve¹⁵⁸. Nije bilo redovnih sastanaka među organima vlasti, broj zajedničkih i sinhronizovanih operacija bio je nizak, i komunikacija među agencijama bila je veoma ograničena. Slično tome, EK je navela sličnu situaciju među agencijama za sprovođenje zakona na Kosovu¹⁵⁹.

Imajući u vidu važnost saradnje među agencijama, i međunarodne saradnje u borbi protiv prekograničnog kriminala, EULEX je izdao preporuku namenjenu upravama KC za sprovođenje zakona i pravna pitanja i predvideo je podržavanje i savetovanje, da bi se intenzivirala saradnja sa drugim agencijama zaduženim za sprovođenje zakona, a naročito sa JT¹⁶⁰.

Napredak u vezi sa uspostavljanjem partnerskog odnosa sa drugim agencijama zaduženim za sprovođenje zakona primećen je od juna 2010. godine. KC je izradila nacrt zajedničkog operativnog plana sa KP radi otkrivanja nezakonitog uvoza i izvoza novca od strane putnika koji dolaze na i odlaze sa Međunarodnog aerodroma u Prištini. Značajan napredak u ovoj oblasti za KC bilo je formiranje nove jedinice za povezivanje i saradnju sa Javnim tužilaštvom. KC i JT imenovali su službenike za vezu, s ciljem da povećaju saradnju i pruže pravnu pomoć u vezi sa predistražnim radnjama.

Službenik KC za vezu moraće da osigura uspostavljanje i održavanje protoka informacija, da preuzima istraživanje i da podnosi izveštaje o pitanjima povezanim sa krivičnim procesima koji se odnose na carinske prekršaje. Formiranje ove jedinice takođe predviđa poboljšanje sposobnosti KC da istražuje teška krivična dela u skladu sa postojećim zakonskim odredbama. Memorandum o razumevanju (MR), kojim se regulišu određeni zadaci i odgovornosti između ta dva tela, potpisan je januara 2011. godine.

Ostvaren je dalji napredak u vezi sa formiranjem jedinice za saradnju sa JT, kada su uputstva za službenike za vezu sa javnim tužiocima bila izrađena uz podršku Odeljenja UK za međunarodni razvoj (DFID).

Sa Turskom, Crnom Gorom i Finskom potpisana su tri nova sporazuma 2010. godine (januara, marta i juna 2010. godine), a jedan sporazum potpisan je januara 2011. godine sa BJRM, dok su u toku pregovori o potpisivanju sporazuma sa još 17 zemalja. Međutim, postojeće kosovsko zakonodavstvo o zaštiti podataka se od strane drugih zemalja ne smatra dovoljno snažnim za svrhu kojoj je namenjeno, stoga se ono ne smatra dovoljno pouzdanim da bi se dozvolilo povezivanje te baze podataka sa bazama podataka za sprovođenje zakona u drugim zemljama, čime se otežava potpisivanje novih sporazuma. Rad na izradi dopuna i amandmana na Zakon o carini i akcizama završen je jula 2010. godine, ali nacrt zakona još uvek nije upućen Ministarstvu finansija radi daljeg razmatranja i potonjeg usvajanja. Razlog za to je činjenica da KC još uvek razmatra izradu nacrtu potpuno novog zakona, iako prethodni izveštaji (EK, EULEX-a, i drugih organizacija) navode da je carinsko zakonodavstvo na Kosovu u velikoj meri u skladu sa standardima EU. Od KC se sada očekuje da donese odluku o putu napred, bilo da dopuni važeći zakon, ili da izradi nacrt novog zakona.

UPOREDNI PRIKAZ

Nacionalna strategija o IUG – u skladu sa uputstvima Evropske komisije za integrisano upravljanje granicama u zemljama zapadnog Balkana – odobrena je aprila 2009. godine, i

ona pokriva nacionalnu i međunarodnu saradnju u borbi protiv prekograničnog i organizovanog kriminala. Njen cilj je da koordiniše aktivnosti agencija uključenih u kontrolu i upravljanje granicama.

Izvršni odbor za integrisano upravljanje granicama formiran je maja 2009. godine, i njega su činili koordinator za integrisano upravljanje granicom i predstavnici drugih relevantnih organa¹⁶¹.

Kosovska granična policija, Kosovska carina, Veterinarska i prehrambena agencija Kosova (VPAK) smatrani su glavnim akterima u ovoj strategiji¹⁶². Cilj dokumenta nije bio samo da omogući saradnju sa određenom agencijom, već i da u isto vreme postavi temelje saradnje među agencijama, kao i da poboljša razmenu informacija među akterima u procesu, na taj način dozvoljavajući ciljane i selektivne kontrole.

GD KC je septembra 2010. godine formirao međuagencijsku radnu grupu o IUG. Iako su održani neformalni sastanci, još uvek nije izrađen nacrt formalnih zaduženja, da bi se odredili ciljevi ili uloge i odgovornosti svake sudelujuće jedinice ili svakog odeljenja. Uprkos tome, Carina i Policija su razvile dugoročni plan izgradnje zajedničkih kabina za kontrolu, kad god infrastruktura na graničnim prelazima bude poboljšana.

Obuka o konceptima IUG uključena je u osnovni program obuke za nove pripadnike carinske službe. Pored toga, KC je, zajedno sa Graničnom policijom Kosova, održavala ponovne obuke o IUG i specifičnim temama (npr: SOP o profilisanju granice i zajedničkom patroliranju). EULEX još uvek vidi potrebu za poboljšanjima kroz obuku, sa posebnim osvrtom na praktično znanje i IUG.

Bibliografija:

Benet, C. & Saferworld (2011) *Shvatanja javnosti o sigurnosti i bezbednosti na Kosovu – Vreme za akciju*. London: Saferworld

B I RN (2007) *Nadgledanje sudova*. Izveštaj 27. maj 2007. god. Priština: Balkanska istražno-izvestilačka mreža.

BIRN (2009) *Nadgledanje sudova: Nadgledanje rada i administracije sudova u Prištini, Peći, Prizrenu, Gnjilanu, Mitrovici, Uroševcu, Đakovici, Dečanima, Vučitrnu, Podujevu, Lipjanu, Klini i Istoku*. Izveštaj maj 2009. Priština: Balkanska istražno-istražilačka mreža

SE (1950) *Evropska konvencija o ljudskim pravima*, Rim, novembar 1950. god.

Dostupna na: <http://www.hri.org/docs/ECHR50.html>

SE (2000) *Preporuka Rec br. 2000/19 Saveta ministara državama članicama o ulozi javnog tužilaštva u krivičnom pravosudnom sistemu* Usvojena od strane Saveta ministara 6. oktobra 2000. godine

Dostupna na:

<https://wcd.coe.int/wcd/viewDoc.jsp?id=376859&Site=COE>

SE (2010) *Preporuka CM/Rec br. 2010-12 Saveta ministara državama članicama o sudijama: nezavisnost, efikasnost i odgovornosti*. Usvojena od strane Saveta ministara 17. novembra 2010 godine. Dostupna na: <https://wcd.coe.int/wcd/view-Doc.jsp?id=1707137&Site=COE>

EU (2008) *Zajednička akcija Saveta 2008/124/CFSP*. Službeni glasnik Evropske unije, Brisel. Dostupna na: http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/docs/JointActionEU_LEX_En.pdf

EK (2008) *Izveštaj o napretku Kosova za 2008. godinu*. Brisel, 5. novembar 2008. god. SEC (2008) 2697. Dostupan na: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/key_documents/reports_nov_2008/kosovo_progress_report_en.pdf

EK (2009) *Izveštaj o napretku Kosova za 2009. god.* 14. oktobar 2009. god. SEC (2009) 1340. Dostupan na: http://www.delprn.ec.europa.eu/repository/docs/ks_rapport_2009_en.pdf

EK (2010) *Izveštaj o napretku Kosova za 2010. god.* Brisel, 9. novembar 2010. god. SEC(2010)1329.

Dostupan na: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/ks_rapport_2010_en.pdf

EULEX (2009a) *Izveštaj o programu za 2009. godinu* EULEX Kosovo. Dostupan na: <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/Accountability/EULEX-PROGRAM-REPORT-July-2009-new.pdf>

EULEX (2009b) *Programski pristup: Faza II započinje!* Saopštenje za štampu 07. decembar 2009. god. Dostupno na: <http://www.eulex-kosovo.eu/en/news/000188.php>

EULEX (2010) *Programske aktivnosti NPS EULEX-a*, EULEX Kosovo.

Dostupno na: <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20MMA%20ACTiOnS%2020102904.pdf>

EULEX (2010b) *Izveštaj o programu za 2010. godinu*. EULEX Kosovo. Dostupan na: <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20Programme%20Report%202010%20.pdf>

EULEX (2011 a) *Mehanizam za praćenje nadgledanja, podučavanja i savetovanja* EULEX Kosovo. Dostupan na: <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/MMA%20-%20Tracking%20Mechanism%20nEW%20nEW.pdf>

EULEX (2011 b) *Napredak u borbi protiv droga*. Saopštenje za štampu, 5. jul 2011 godine. Dostupno na: <http://www.eulex-kosovo.eu/en/news/000305.php>

FIQ (2011) *Sprovođenje politike protiv nelegalnih narkotika*. Priština: FIQ

VK (2008a) *Zakon o policiji*. Priština: Ministarstvo unutrašnjih poslova. Dostupan na: http://www.kosovopolicie.com/repository/docs/liqji_i_policis.pdf

VK (2008b) *Odluka premijera Kosova br. 02/39 od 8. oktobra 2008. godine*. Priština: Kabinet premijera. Dostupna na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/vendimet_e_Mbledhjes_se_39-te_te_Qeverise_2008.pdf

VK (2009a) *Kosovska Nacionalna strategija o Integrisanom upravljanju granicom*. Priština: Ministarstvo unutrašnjih poslova Kosova. Dostupna na: http://www.ipaibm.net/userfile/iB_M_Action%20Plan_Kosovo.pdf

VK (2009b) *Kosovska nacionalna strategija i Akcioni plan protiv narkotika (2009-2012)*. Priština: Ministarstvo unutrašnjih poslova Kosova. Dostupna na: http://www.mpb-ks.org/repository/docs/strategija_16_06_09_finale_kombetare_EnG.pdf

VK (2009c) *Kosovska nacionalna strategija i Akcioni plan protiv organizovanog kriminala (2009-2012)*. Priština: Ministarstvo unutrašnjih poslova Kosova. jun 2009. godine. Dostupna na: http://www.mpb-ks.org/repository/docs/EnG_STRATEGJIA_KKT_30_QERSHOR.pdf

VK (2009d) *Kosovska nacionalna strategija i Akcioni plan o migraciji (2009-2012)*. Priština: Ministarstvo unutrašnjih poslova Kosova. septembar 2009. god. Dostupna na: <http://www.mpb-ks.org/repository/docs/national%20Strategy%20on%20Migration-Final.pdf>

VK (2009e) *Opštinski odbori za bezbednost zajednica*. Administrativno uputstvo br. 08/2009. Priština: Ministarstvo unutrašnjih poslova. Dostupno na: http://www.mpb-ks.org/repository/docs/UA_08_2009.pdf

VK (2009f) *Strateški dokumenti*. Priština:

Ministarstvo unutrašnjih poslova. Dostupni na: <http://www.mpb-ks.org/?page=2,114&date=2009-00-00>

VK (2010a) *Akcioni plan za 2011. godinu za sprovođenje Evropskog partnerstva za Kosovo*. Priština

VK (2010b). *Agencija za civilnu registraciju (ACR)*. Priština: Ministarstvo unutrašnjih poslova Dostupno na: <http://www.mpb-ks.org/?page=2,20>

VK (2011) *Zvanična poseta zamenika premijera i ministra pravde, prof. dr Hajredina Kućija Crnoj Gori*. Saopštenje za medije, od 26. maja 2011. godine. Dostupno na: <http://www.md-ks.org/?page=2,8,383>

MKG (2010) *Vladavina prava u nezavisnom Kosovu*. Evropski izveštaj br. 204, 19. maj 2010. godine

KC (2011) *Osnivanje i istorijat Kosovske carine*. Neobjavljeni/interni dokument, Kosovska carina.

KC (2009) *Godišnji izveštaj Kosovske carine za 2009. godinu*. Priština, januar 2010. godine

KCBS (Kosovski centar za bezbednosne studije), Pokret FOL, Institut za napredne studije (INS), Klub za spoljnu politiku (KSP), Kosovski demokratski institut (KDI), i Institut za balkansku politiku (IBP) (2010) *Izveštaj o napretku: načinjeno na Kosovu*. oktobar 2010. godine, Priština.

Skupština Kosova (2008) *Ustav Kosova*. Dostupan na: <http://www.kushtetutakosoves.info/repository/docs/Constitution.of.the..of.Kosovo.pdf>

KIPRED (2010a) *Krhki trougao: Koordinacija između policije, sudija i tužilaca tokom odgovora na krivične procedure na Kosovu*. Političko istraživanje 2010/01. Priština: KIPRED

KIPRED (2010b) *Jačanje vladavine prava na Kosovu: Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala* Političko istraživanje 2010/08. Priština: KIPRED

SSK (2006) *Kodeks o etici i profesionalnom ponašanju sudija*

Izveštaj o programu EULEX-a 2011. Jačanje vladavine prava na Kosovu: Pregled

Usvojen 25. aprila 2006 godine. Priština: Sudski savet Kosova

SSK (2009) *Izveštaj za 2009. godinu Statičnost u redovnim sudovima*. Sekretarijat Sudskog saveta, Statističko odeljenje. Dostupan na: http://kgjk-ks.org/repository/docs/RAPORTI_i_PERGJITHSHeM_%202009-AnGLiSHT1-.pdf

SSK (2010a) *Izveštaj o radu NSTK. novembar 2010. god.* Priština: Sudski savet Kosova, Dostupan na: http://kgjk-ks.org/repository/docs/Official_Final_Text_of_Final_Report.pdf

SSK (2010b) *Izveštaj o radu SDS za 2010. godinu.* februar 2010. god. Priština: Sudski savet Kosova

SSK (2010c) *Napredak ostvaren u radu kosovskog pravosuđa u sprovođenju nacionalne Strategije za smanjenje broja zaostalih slučajeva*. Dostupna na: http://www.kgjk-ks.org/?cid=2,95,1_99

SSK (2010d) *Izveštaj za 2010. godinu Statičnost u redovnim sudovima*. Sekretarijat Sudskog saveta, Statističko odeljenje. Dostupan na: http://kgjk-ks.org/repository/docs/RAPORTI_vJETOR_Pergjithshem_2010_AnGLiSHTFinal_485268.pdf

Skupština Kosova (2010a) *Zakon br. 03L-223 o Sudskom savetu Kosova*. Službeni glasnik Kosova/ Priština: Godina V / br. 84 / 03. novembar 2010. god.

Skupština Kosova (2010b) *Zakon br. 03L-199 o sudovima*. Službeni glasnik Kosova / Priština: Godina V / br. 79 / 24. avgust 2010. god.

Skupština Kosova (2010c) *Zakon br. 03L –225 o državnom tužiocu*. Službeni glasnik Kosova / Priština: Godina V / br. 83 / 29. oktobar 2010. god.

Skupština Kosova (2010c) *Zakon br. 03L –225 o državnom tužiocu*. Službeni glasnik Kosova / Priština: Godina V / br. 83 / 29. oktobar 2010. god

Skupština Kosova (2010d) *Zakon br. 03L –224 o Tužilačkom savetu Kosova*. Službeni glasnik Kosova / Priština: Godina V / br. 83 / 29. oktobar 2010. god

OEBS (2010a) *Jačanje saradnje između policije, tužilaca i sudija* Priština: OEBS
OEBS (2010b) *Zastrašivanje pravosuđa: Bezbednost sudija i tužilaca*. april 2010. god. Priština: OEBS

OEBS (2010c) *Upotreba pritvora u krivičnim postupcima na Kosovu: Sveobuhvatna revizija i analiza problema povezanih sa smeštajem*. mart 2010. god. Priština: OEBS

Državni tužilac Kosova (2010) *Godišnji izveštaj o učinku javnih tužilaštava za 2010. godinu*. Služba za statistiku i analizu, mart 2010. godine.

Statistički podaci o borbi protiv droga. Novine Zeri. Novinski članak, 15. jul 2011. god. Dostupan na: <http://www.zeri.info/fotogaleria.php?id=28788&foto=strategija1.jpg>

UNMIK (2003a) *Krivični zakon Kosova* UNMIK/REG/2003/25 Službeni glasnik; 6. jul 2003. god.

UNMIK (2003 b) *Kosovski Zakon o krivičnom postupku*. UNMIK/REG/2003/26 Službeni glasnik, 6. avgust 2003. godine. Dostupan na: <http://www.ks-gov.net/gazetazyrtare/Documents/english-70.pdf>

UNHCR (1976) *Međunarodna povelja o građanskim i političkim pravima*. Dostupna na: <http://www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm>

UNMIK (2008) *Administrativno uputstvo br. 2008/2 o Sprovođenju Uredbe UNMIK-a br. 2006/25 O Regulatornom okviru pravnog sistema na Kosovu*. UNMIK/DIR/2008/2, 17. januar 2008. godine.

UN (1948) *Univerzalna Deklaracija o ljudskim pravima*. 10. decembar 1948. godine, Generalna skupština Ujedinjenih nacija. Dostupna na: <http://www.un.org/en/documents/udhr/>

UNODC (2010) *Instrumenti nadgledanja pravosudnih institucija i institucija za sprovođenje zakona u zemljama zapadnog Balkana (2009-20 1 1)*.

Izveštaj o programu EULEX-a 2011.
Jačanje vladavine prava na Kosovu: Pregled

Ispitivanje sistema i konteksta. Beč: UNODC
Dostupno na: http://www.unodc.org/documents/southeasterneurope//CARDS_Background_Study_final.pdf

Zahvalnost

- **EULEX-ov izveštaj o programu za 2011. godinu izrađen je pod nadzorom** Alesia Cukarinija – šefa Programske kancelarije
- **Urednički tim Programske kancelarije:** Ardian Latifaj, Arben Lubach, Vlora Pacolli-Rexhepi, Alessandro Tedesco.
- Zahvaljujemo se kolegama iz Programske kancelarije na njihovoj podršci: Emel Abazxhik, Jesper Stig Andersen, Ilan Cohn, Enisa Dervišević, Camila Ferrini, Francis Harris, Amir Kovaci, Riikka Juuma, Annachiara La Greca, Richard Lundgren, Venera Mehmeti, Dirk Teerlinck

Posebno se zahvaljujemo Policijskoj, Pravosudnoj i Carinskoj komponenti EULEX-a.

Dizajn: *envinlon.com*

Endnote

¹ <http://www.eulex-kosovo.eu/en/news/000295.php>

² Izveštaj o programu EULEX-a 2009, str. 25

³ Izveštaj EK o napretku Kosova za 2008. i 2009. godinu, 4.3.4.

⁴ <http://www.unodc.org/southeasterneurope/en/cards-project.html>

⁵ Etnički motivisana krivična dela mogu se definisati kao dela koja nastaju kada izvršilac izabere žrtvu zbog njene pripadnosti određenoj etničkoj grupi. Krivično delo se može uvrstiti u kategoriju krivičnog dela koje je verovatno etnički motivisano ako su okolnosti takve da je verovatna motivacija bila mržnja ili netrpeljivost prema žrtvi na osnovu njene etničke pripadnosti.

⁶ Vidi član 200. stav 1. i stav 2. Zakona o krivičnom postupku.

⁷ Vidi stranicu 23. EULEX-ovog Izveštaja o programu 2009. na kojoj je naglašena potreba da se uspostavi jedinstveni sistem prikupljanja i sređivanja statističkih podataka o krivičnim delima, krivičnoj istrazi i krivičnom gonjenju.

⁸ Vidi KIPRED-ov „Fragile Triangle“, str. 11. i 12.

⁹ OSCE, „Jačanje saradnje između policije, tužilaca i sudija“, str. 17.

¹⁰ Vidi BIRN 2009 „Monitoring the Courts“, str. 43; Vidi i EULEX-ov Izveštaj o programu 2009, str. 29, koji izveštava o istom nedostatku.

¹¹ Vidi povezani mehanizam praćenja EULEX-ovog NPS koji kategoriše ciljeve kao ciljevi koji su na „čekanju“ skoro dve godine. Radi upućivanja vidi i poslednju stranicu dela o policiji, označenog crvenom bojom: <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/MMA-TrackingMechanism2011-february.pdf>.

¹² Izveštaj o programu EULEX-a 2010, str. 17.

¹³ Izveštaji EK o napretku Kosova za 2008, 2009, 2010. godinu, 4.3.4; KIPRED-ov izveštaj 2010. „Strengthening the RoL in Kosovo“, str. 18.

¹⁴ Izveštaj o programu EULEX-a 2010, str. 17.

¹⁵ Kao što je konstatovano i u Izveštaju o programu EULEX-a 2009, str. 12.

¹⁶ Potreba da se razvije sposobnost strateškog planiranja u KP, kroz razvoj sistema obaveštajnog rada policije takođe je predviđena APEP 2010.

¹⁷ Vidi KIPRED-ov izveštaj 2010. „Strengthening the RoL in Kosovo“, str. 18.

¹⁸ Izveštaji EK o napretku Kosova za 2008, 2009, 4.3.4.

¹⁹ Izveštaj o programu EULEX-a 2009, str. 63.

²⁰ Izveštaj o programu EULEX-a 2009, str. 38, 40.

²¹ Vidi: <http://www.mpb-ks.org/?page=2,114&date=2009-00-00>.

²² Vidi: http://www.mpb-ks.org/repository/docs/ENG_STRATEGJIA_KKT_30_QERSHOR.pdf

²³ Vidi Izveštaji EK o napretku Kosova 2009, 4.3.5.

²⁴ Kako je ocenjeno i u APEP 2010. za Kosovo, str. 51, c.

²⁵ Izveštaj o programu EULEX-a, str. 63.

²⁶ Prema Forumu za građansku inicijativu (NVO iz Prištine), Kosovska strategija za borbu protiv narkotika nije uravnotežena u smislu podele odgovornosti između institucija. Istraživanje naglašava to da je KP aktivna samo u istrazi date pojave (Forum za građanske inicijative, izveštaj objavljen maja 2011. godine, „Policy implementation against illicit narcotics“, str. 7).

²⁷ http://www.mpb-ks.org/repository/docs/strategija_16_06_09_finale_kometare_ENG.pdf; http://www.mpb-ks.org/repository/docs/Final%20Action%20Plan_17%20jun.pdf

²⁸ Takođe izveštavano u kosovskim dnevnicima: <http://www.zeri.info/fotogaleria.php?id=28788&foto=strategija1.jpg>

²⁹ Vidi član 10.1 (g) i 11.3 Zakona o policiji, koji predviđa dužnosti i ovlašćenja granične policije.

³⁰ Izveštaj EK o napretku Kosova 2010 (4.3.1) naglašava određeni napredak koji je ostvarila KP u primeni strategije integrisanog upravljanja granicom. Izveštaj u isto vreme poziva da se ulože dodatni napori svih odgovarajućih agencija u pravcu potpune primene strategije.

³¹ Izveštaj o programu EULEX-a 2009, str. 64.

³² Vidi: <http://www.mpb-ks.org/repository/docs/Strategija%20Anglisht.pdf>.

³³ Granica sa Republikom Albanijom duga je 113 km i 551 m sa 6 GP (3 trajna i 3 privremena) dok je granica sa BJRM duga 170 km i 772 m sa 2 trajna GP.

³⁴ Konstatovano i u Izveštaju EK o napretku Kosova 2010, str. 50.

³⁵ Granica sa Crnom Gorom je duga 79 km i 165 m i ima jedan trajni GP.

³⁶ Granica/administrativna linija sa Republikom Srbijom duga je 380 km i 68 m.

³⁷ Prema službenicima EULEX-a koji su uključeni u taj plan, KFOR je izrazio svoju spremnost da prenese odgovornosti za zelenu granicu sa Crnom Gorom KP čak i pre završetka demarkacije.

³⁸ Zamenik premijera Kosova i ministar pravde, tokom posete Crnoj Gori, složio se da će se demarkacija granice između Kosova i Crne Gore završiti do kraja 2011. god. Strane su posvećene i potpisivanju tri sporazuma do kraja ove godine (2011) – izručenje, transfer osuđenika i sudska saradnja (izvor: saopštenje za štampu Vlade Kosova, dostupno na: <http://www.md-ks.org/?page=2,8,383>).

³⁹ Izveštaj o programu EULEX-a 2010, str. 54.

⁴⁰ Zakonska osnova za SOP su Zakon o policiji i Strategija integrisanog upravljanja granicom (SIUG), kao i načela i postupci Kosovske policije, unutrašnje smernice za Kosovsku policiju i rukovodstvene osnove za policijski nadzor i upravljanje.

⁴¹ Tim za primenu koji radi sa SOP dobio je podršku preko projekta zbližavanja Komisije EU, pod nazivom „Jačanje vladavine prava – Granična policija“, u nekim aktivnostima osposobljavanja (Br. KS 07 IB JLS 01).

⁴² Izjava pukovnika Šabana Gude, pomoćnog direktora Granične policije, tokom predstavljanja konačnog izveštaja o oceni, dana 20.09.2010. god.

⁴³ Vidi Izveštaj EK o napretku Kosova 2008, 4.3.4. str. 53.

⁴⁴ Izveštaj EK o napretku Kosova za 2008. i 2009. godinu, 4.3.4.

⁴⁵ EULEX-ov Izveštaj o programu 2009., str. 46.

⁴⁶ Jednonedeljna obuka se održava u svim regionima, uključujući GP KP na severu.

U vreme pisanja ovog izveštaja kroz obuku je prošao 571. nadzornik.

Ostalo je još samo 40 nadzornika koji treba da pohađaju obuku.

⁴⁷ EULEX-ov Izveštaj o programu, vidi tabelu 1.1, str. 3 - o broju zabeleženih krivičnih dela – međunarodno poređenje; tabela 1.2, str. 23 - o specifičnim kategorijama zabeleženih krivičnih dela u kontekstu Evrope.

⁴⁸ Izveštaj EK o napretku Kosova 2008/2009 4.3.4.

⁴⁹ Dostupno na: <http://www.mpb-ks.org/?page=2,114&date=2009-00-00>

⁵⁰ EULEX-ov Izveštaj o programu 2010., str. 17.

⁵¹ Dostupno na: http://www.mpb-ks.org/repository/docs/STRATEGy_eng.pdf

⁵² Ovaj Pravilnik KP pruža sredstva za praćenje/merenje uspeha planiranja (sredstva za praćenje pokazatelja kriminala) i pruža pravac za prilagođavanje promenama na terenu.

⁵³ OOBZ osnovani Administrativnim naređenjem (AN) 08/2009 čine savetodavna tela za opštinske vlasti na Kosovu. Ovi odbori se sastoje od predstavnika opštinskih vlasti, Kosovske policije i članova civilnog društva, i zadatak im je da diskutuju o pitanjima bezbednosti i podstiču saradnju lokalne zajednice sa policijom. AN je dostupno na: http://www.mpb-ks.org/repository/docs/UA_08_2009.pdf

⁵⁴ Lokalne zajednice za javnu bezbednost (LZJB) osnovane su u lokalnim zajednicama kao mehanizmi za poboljšanje bezbednosti i sigurnosti zajednice. Njih je osnovao GD KP na zahtev lokalne zajednice. Više o OOBZ i LZJB možete pročitati u članu 7. stavu 7. i članu 7. stavu 8. Zakona o policiji.

⁵⁵ Članom 7. Zakona o Kosovskoj policiji (Zakon br. 03/Z-035), od KP se zahteva da komunicira i saraduje sa lokalnim vlastima, civilnim organizacijama i lokalnom zajednicom „u svrhu sprečavanja i borbe protiv kriminala i poboljšanja bezbednosti i sigurnosti za sve zajednice...“ Specifičnije obaveze u vezi sa konsultacijama sa lokalnom zajednicom naložene su komandirima stanica.

⁵⁶ Ovo je u skladu sa Vladinim Strateškim okvirom za bezbednost za 2009. godinu, koji obuhvata usvajanje niza strateških dokumenata koji se tiču sprečavanja kriminala, krijumčarenja ljudima i drogom, terorizma, organizovanog kriminala, migracije, itd.

⁵⁷ Zbog stalnog smanjenja broja KFOR-ovih trupa predviđa se sve više zadataka za JUI/EN.

⁵⁸ Ovim sistemom će se definisati kategorije (i podkategorije) incidenata u kojima se redovno zahteva intervencija KP; metoda po kojoj se podaci sakupljaju i zavode na nivou stanica/regiona; način na koji se podaci prikupljaju u centralnu bazu podataka u KP; parametri za statističko izvlačenje podataka iz centralne baze (tj. omogućuje komandirima KP da izvlače nedeljne/mesečne statistike o nivoima/lokacijama incidenata; i omogućuje KP da efektivno planira resurse u skladu sa potrebama.

⁵⁹ Pridržavanje će biti zasnovano na sistemu nadgledanja sprovođenja SOP, počevši od regionalne pilot šeme, a zatim na celom Kosovu.

⁶⁰ SOP će biti usredsređen na poboljšanje unutrašnje strateške uprave i linija komande.

⁶¹ Dostupno na at: http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L048_en.pdf

⁶² Vidi Izveštaj o programu za 2009. godinu, str. 75 za više detalja.

⁶³ EULEX-ov Izveštaj o programu za 2009. godinu, str. 77.

⁶⁴ Ove karakteristike uključuju sveobuhvatni SOP, opis radnog mesta i obrasce za nabavke.

⁶⁵ EULEX-ov Izveštaj o programu za 2009. godinu, str. 79.

⁶⁶ Isto, str. 77.

⁶⁷ Iako je teško oceniti u potpunosti, EULEX je 2009. godine izvestio da neki policajci u KP smatraju da bi sistem unapređivanja mogao biti objektivniji i pravedniji.

⁶⁸ EULEX-ov Izveštaj o programu za 2009. godinu, str. 79.

⁶⁹ Dva turska policajca su nastavila da pružaju podršku do leta 2009. godine.

⁷⁰ Odluka vlade (br. 02/39 od dana 08.10.2008. godine) kojom se uvode povišice za specifične kategorije zaposlenih u javnom sektoru, u ovom slučaju za stručno osoblje (eksperte) informacione i komunikacione tehnologije, doprinela je ostvarenju cilja KP da u organizaciji osnuje i zadrži održivu ekipu lokalnih stručnjaka za IT.

⁷¹ Naročito kada je reč o cilju broj 5, koji se tiče tehnološkog unapređenja organizacije (unapređenje informacione tehnologije, informacija, opreme, itd.).

⁷² Vidi nadležnosti, odgovornosti i sastav Saveta koji se regulišu Poglavljem II Zakona br. 03Z-223 o Sudskom savetu Kosova.

⁷³ Teme strateškog plana bile su: pristup pravosuđu, integritet sudskog postupka i funkcije, rešavanje nagomilanih predmeta, redukcija nagomilanih predmeta i odgovornost prema javnosti – EULEX-ov Izveštaj o programu za 2009. godinu, str. 85.

⁷⁴

<http://www.EULEXkosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20MMA%20ACTIONS%2020102904.pdf>

⁷⁵ Potrebno je preduzeti sve neophodne mere za poštovanje, zaštitu i promovisanje nezavisnosti i nepristrasnosti sudija - Preporuka CM/Rec(2010)12 Saveta ministara zemljama članicama o sudijama, nezavisnosti, efikasnosti i odgovornostima

⁷⁶ Nezavisna sudska i tužilačka komisija, osnovana je u januaru 2008. godine Administrativnim naređenjem 2008/2, NSTK je imala mandat da izvede sveobuhvatnu proveru svih kandidata za stalna imenovanja na pozicije sudija i tužilaca na celom Kosovu. Projekat su zajedno finansirale Evropska komisija i Vlada Sjedinjenih Država, a završen je u oktobru 2010. godine.

⁷⁷ U skladu sa UNMIK-ovim Administrativnim naređenjem 2008/2.

⁷⁸ Finalni Izveštaj NSTK objavljen 29. oktobra 2010., str. 1.

⁷⁹ Vidi neke od bitnijih projekata istaknutih u Finalnom izveštaju NSTK (strana 17).

⁸⁰ Potrebno da Sudski savet nastavi svoj rad na osnovu uputstava i postupaka koje je osnovala NSTK takođe je naglašena u Izveštaju EK o napretku Kosova za 2010. godinu. (Deo 2.1).

⁸¹ Preporuka za SSK u EULEX-ovom Izveštaju o programu za 2009. Godinu.

⁸² Takođe istaknuto i Izveštaju EK o napretku Kosova za 2010. godinu, str. 11.

⁸³ Izveštaju EK o napretku Kosova za 2010. godinu, odeljak 2.1 str. 9.

⁸⁴ Zakon o sudovima 03/Z-199 stupio je na snagu 1. januara 2011. godine za članove koji se tiču privremenih odredbi, dok će strukturalne promene stupiti na snagu od januara meseca 2013. Godine.

⁸⁵ Zakon o Sudskom savetu Kosova 03/Z-223 stupio je na snagu u maju.

⁸⁶ Zakon o državnom tužiocu 03/Z-225 stupio je na snagu 1. januara 2011.

⁸⁷ Zakon o Tužilačkom savetu Kosova 03/Z-224 stupio je na snagu 1. januara 2011.

⁸⁸ EULEX-ova Programska mera, SSK,

<http://www.EULEX-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20MMA%20>

ACTIONS%2020102904.pdf

⁸⁹ EULEX-ov Izveštaj o programu 2010., str. 27.

⁹⁰ Odeljak 2.1, str. 10.

⁹¹ <http://www.EULEX-kosovo.eu/docs/MMA%20-%20Tracking%20Mechanism%20NEW%20NEW.pdf>

⁹² EULEX-ov Izveštaj o programu 2009., str. 91.

⁹³ EULEX-ov Izveštaj o programu

⁹⁴ <http://www.EULEX-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20MMA%20ACTIONS%2020102904.pdf>

⁹⁵ Izveštaj o radu NSTK, objavljen 29. oktobra 2010.

⁹⁶ KIPRED, Krhki trougao (01/2010) Kosovo na svim nivoima sudstva ima veoma mali broj sudija, koji su preopterećeni predmetima. Trenutni broj iznosi 14 sudija na 100.000 stanovnika, što je vrlo malo u poređenju sa zemljama u regionu (...) u susednoj Crnoj Gori broj sudija po glavi stanovnika (100.000) je 51, u Hrvatskoj 41, dok u Češkoj i Mađarskoj taj broj iznosi 27. Broj tužilaca na Kosovu je još niži u poređenju sa brojem sudija i iznosi samo 94 tužilaca koji podnose tužbe protiv izvršilaca krivičnih dela, dok je taj broj u Crnoj Gori 13,4, u Bosni i Hercegovini 7,3, u Mađarskoj 17,3, Danskoj 10,3 i u Francuskoj manji, odnosno 2,9.

⁹⁷ KIPRED, „Jačanje vladavine prava na Kosovu: Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala“, str. 15.

⁹⁸ EULEX-ov Izveštaj o programu za 2009. godinu, str. 84.

⁹⁹ Izveštaj o radu NSTK, objavljen 29. oktobra 2010.

¹⁰⁰ SSK je nezavisno, javno, profesionalno telo koje pruža sudsku obuku kosovskim sudijama i tužiocima.

¹⁰¹ Izrađen program obuke za imenovane sudije i tužioce.

¹⁰² Izrađen program obuke za nove kandidate – buduće kosovske sudije i tužioce.

¹⁰³ Obuka predstavlja i obavezu i pravo svih javnih tužilaca pre njihovog imenovanja kao i redovno nakon toga. Stoga bi države trebalo da preduzmu efektivne mere kojim bi osigurale da javni tužioci poseduju odgovarajuće obrazovanje i da su pohađali odgovarajuću obuku, kako pre tako i nakon njihovog imenovanja. *Savet ministara Saveta Evrope, Preporuka (2000)19 „Uloga javnog tužilaštva u sistemu krivičnog pravosuđa“, 6. oktobar 2000.*

¹⁰⁴ Uloga JSR je da SSK pruža analize, vrednovanja, preporuke, savet i informacije o revidiranim aktivnostima, pri čemu je glavni cilj poboljšanje i reforma sudske i tužilačke službe. JSR je do septembra 2009. godine, kada je postala deo organizacione strukture SSK, bila posebna jedinica u okviru UNMIK-ovog Odeljenja pravde.

¹⁰⁵ EULEX-ov Izveštaj o programu za 2010. godinu, str. 28. i izveštaj EK o napretku Kosova za 2010. godinu, odeljak 2, str. 10.

¹⁰⁶ Ovo radno mesto je ostalo slobodno od maja meseca 2009. godine, kada je prethodni direktor podneo ostavku nakon što je privremeno bio suspendovan.

¹⁰⁷ EULEX-ov Izveštaj o programu za 2009. godinu str. 25.

¹⁰⁸ Sprovođenje NPS od strane EULEX-ovih sudija u vezi sa raspodelom Službenog lista u sudovima završeno je 2010. godine. Nakon toga je SSK bio odgovoran za sprovođenje ove aktivnosti na celom Kosovu.

¹⁰⁹ EULEX-ov Izveštaj o programu za 2010. godinu.

¹¹⁰ Zakonski okvir na Kosovu nalaže da glavni pretres treba da bude javan i da se izuzeće javnosti dozvoljava jedino pod određenim ograničenim okolnostima, ZKPK Članovi 328-331.

¹¹¹ Pravo na pravično suđenje predviđeno je brojnim međunarodnim deklaracijama/konvencijama. Vidi: član 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima; član 14. stav 1. Međunarodne povelje o građanskim i političkim pravima; član 10. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima

¹¹² OS iz regiona prijavili su nedostatak sprovođenja sistema ISUP.

¹¹³ U Izveštaju EK o napretku Kosova za 2008. godinu naglašeno je da se pri dodeljivanju predmeta u sudovima ne primenjuju objektivni i transparentni kriterijumi, str. 14.

¹¹⁴ Vidi EULEX-ovu Programsku aktivnost NPS

<http://www.EULEX-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20MMA%20ACTIONS%2020102904.pdf>

¹¹⁵ Vidi publikaciju BIRN-a, „Nadgledanje sudova“ maj 2009. godine, „Od 513 nadgledanih suđenja, 138 je održano u sudnicama, a 375 je održano u kancelarijama sudija“ str. 26.

¹¹⁶ <http://www.EULEX-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20MMA%20ACTIONS%2020102904.pdf>

¹¹⁷ Vidi BIRN, „Nadgledanje sudova“ 27. maj 2010. godine – Pored napada i pretnji nakon radnog vremena sudijama i tužiocima se preti i na njih se čak vrše i napadi na njihovom radnom mestu. 27. maj 2010. godine, str. 47.

¹¹⁸ Vidi Izveštaj EK o napretku Kosova za 2010. godinu, odeljak 2.1 str. 11. i KIPRED-ovu publikaciju „Jačanje vladavine prava na Kosovu: Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala“ www.kipred.net

¹¹⁹ KIPRED-ova publikacija „Jačanje vladavine prava na Kosovu: Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala“ www.kipred.net

¹²⁰ BIRN, „Nadgledanje sudova“ 27. maj 2010. godine, str. 47.

¹²¹ Izveštaj OEBS-a „Zastrašivanje sudstva: Bezbednost sudija i tužilaca“, april 2010.

¹²² Kodeks etike i profesionalnog ponašanja za sudije, usvojen 25. aprila 2006. Godine.

¹²³ EULEX-ov Izveštaj o programu za 2009. godinu.

¹²⁴ Vidi član 110. Ustava Kosova

¹²⁵ Zakon je stupio na snagu 1. januara 2011. Godine.

¹²⁶ Član 42. Zakona o TSK.

¹²⁷ Član 4 (1.13).

¹²⁸ Izveštaj je analiziran i primećene su neusklađenosti u prezentaciji statistike. Stoga se kao takve ne smatraju poverljivim..

¹²⁹ Vidi <http://www.EULEX-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20MMA%20ACTIONS%2020102904.pdf>

¹³⁰ Države u kojima je policija nezavisna od javnog tužilaštva trebalo b da preduzmu efektivne mere kojima bi garantovale da postoji odgovarajuća i funkcionalna saradnja između javnog tužilaštva i policije – Savet ministara Saveta Evrope, Preporuka (2000)19 „Uloga javnog tužilaštva u sistemu krivičnog pravosuđa“, 6. oktobar 2000.

¹³¹ *Krhki trougao – koordinacija između policije, sudija i tužilaca tokom krivičnih postupaka na Kosovu*, Kosovski institut za istraživanje i razvoj politika (KIPRED) Istraživanje politike 2010/01.

¹³² Potreba za poboljšanom saradnjom je naglašena u Godišnjem izveštaju o učinku Javnog tužilaštva za 2010. godinu, str. 73.

- ¹³³ Zakon br. 03/Z –225 o državnom tužiocu, ovaj zakon će stupiti na snagu 1. januara 2013. godine, osim odredbi 21, 28. i 29, koje su stupile na snagu januara meseca 2011. godine.
- ¹³⁴ Zakon o krivičnom postupku Kosova, Poglavlje XLIV: Postupak zaplene, član 489: i, Krivični zakon Kosova, Zaplena objekata, član 60.
- ¹³⁵ *Vidi Jačanje vladavine prava na Kosovu: Zaplena nezakonito stečene imovine*, KIPRED, Priština april 2011. god.
- ¹³⁶ Vladavina prava u evropskom Izveštaju Nezavisne kosovske krizne grupe, br. 204, 19. maj 2010. godine, potvrđuje da postoje bezbednosni izazovi, naročito u teškim krivičnim postupcima, u kojima se svedoci suočavaju sa zastrašivanjem, ili gorim stvarima, i često nisu voljni da svedoče.
- ¹³⁷ Takođe potvrđeno od strane Evropske komisije 2008. god, str. 13.
- ¹³⁸ Izveštaj o programu EULEX-a za 2010. godinu.
- ¹³⁹ *Vidi Programsku aktivnost NPS EULEX-a* <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20MMA%20ACTION%2020102904.pdf> (čl. 283 stav. 3 KCCP)
- ¹⁴⁰ (čl. 283 stav. 3 KCCP)
- ¹⁴¹ Izveštaj Evropske krizne grupe „Vladavina prava u nezavisnom Kosovu“ smatra da veličina zaostalih slučajeva može biti opovrgnuta, (str. 13-14).
- ¹⁴² Izveštaj Evropske krizne grupe „Vladavina prava u nezavisnom Kosovu“ br. 204, 19. maj 2010. godine, smatra nizak nivo sprovođenja sudskih odluka glavnom preprekom za kreiranje poverenja u pravosuđe, str. 13-14.
- ¹⁴³ *Vidi Programsku aktivnost EULEX-a* <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20MMA%20ACTIONS%2020102904.pdf>
- ¹⁴⁴ BIRN Nadgledanje sudova, 27. maj 2010. godine, str. 44.
- ¹⁴⁵ Izveštaj EK o napretku Kosova za 2010. godinu naveo je značajan zaostatak sudskih slučajeva i slabu sveukupnu efikasnost sudskog sistema. *Vidi stav 2.1 str. 11.*
- ¹⁴⁶ Statistički izveštaj SSK objavljen na adresi <http://kqik-ks.org/>
- ¹⁴⁷ Izveštaj EK o napretku Kosova za 2010. godinu takođe navodi ograničeni kapacitet KP da pripremi, sprovede i proceni pravila o pravdi. (stav 2.1)
- ¹⁴⁸ Izveštaj „Napravljeno na Kosovu“, objavljen oktobra 2010. godine od strane šest lokalnih NVO, smatra da potpisivanje sporazuma o izručivanju između Kosova i drugih zemalja predstavlja poseban izazov za državu da upotrebi svoj suverenitet i zaštiti građane Kosova optužene izvan zemlje str. 15.
- ¹⁴⁹ Izveštaj EK o napretku Kosova za 2010. godinu procenjuje da nedostatak pravne saradnje između Kosova i Srbije nije negativno uticao na građanske, krivične i imovinske procese.
- ¹⁵⁰ Izveštaj o programu EULEX za 2010. godinu.
- ¹⁵¹ Za narednu godinu predložena su tri dodatna sporazuma, o prenosu krivičnih procesa, sprovođenju presuda donetih u inostranstvu i o uzajamnoj pravnoj pomoći o građanskim pitanjima.
- ¹⁵² Izveštaj o programu EULEX za 2010. godinu, str. 49.
- ¹⁵³ Izveštaj EK o napretku za 2008. godinu
- ¹⁵⁴ Izveštaj o programu EULEX-a za 2009. godinu, str. 110-117.
- ¹⁵⁵ Izveštaj o programu EULEX-a za 2009. godinu, str. 124-125
- ¹⁵⁶ Izveštaj o programu EULEX za 2010. Godinu.
- ¹⁵⁷ Izveštaj EK o napretku za 2009. godinu, str. 51.
- ¹⁵⁸ Izveštaj o programu EULEX-a za 2009. godinu.
- ¹⁵⁹ Izveštaj EK o napretku za 2009. godinu, str. 15.
- ¹⁶⁰ Izveštaj o programu EULEX-a za 2009. godinu, str. 128.
- ¹⁶¹ Izveštaj EK o napretku za 2009. godinu.
- ¹⁶² Izveštaj o programu EULEX-a za 2009. godinu.